



ՃԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԾԸ.

Կ. ՊՈԼԻՒՍ, ՅՈՒԼԻՍ 15, 1905

Թ Ի Ի 28

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ Զ. Բ. ԿՐԻՆ

ՏԵՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ Զ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղթակիցներու Պատասխաններ 513. — Գոճեայէ Էնկիւրիւ 515. — Մէկ Օր Միայն 517. — Երվանդալ Թոկո Եւ Իր Դրօշմաւը 518. — Մայրերուն 519. — Ալբալը Սբ. Գրական Տեսակետով 521. — Գորգորայի Մը 522. — Մե. Ղաւորին Թախանձանքը 523. — ԼԲ Դաս, Օգոս. 6 522. — Քաղաքական Լուրեր 525.

ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐՈՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ

[Խմբագրական]

17. Թղթակից մը կարգ մը հարցումներ կ'ընէ, որոնց երկուքը կեղծմաշկի դարմանման կը վերաբերին: (ա) «Զայնական խողովակ»ները ընդարձակելու միջոց մը գիտէ՞ք: (բ) Կեղծմաշկէ վարակուածները իրենց հիւանդութեան միջոցին պատուաւորելու են թէ չի՞ճադեղը նախապահեստ դարման մ'է առողջներուն տրուելու: Եւ մարմինն մ'ը մասին մէջ ներարկելու է չի՞ճադեղը: Այս հարցումները բժշկի մը ներկայացուցինք եւ անոր պատասխանները ահա կը հրատարակենք: Կեղծմաշկէ պատճառած դժուարաշնչութեան դէպքերու մէջ ժամանակաւ չնչափողատութեան գործողութիւն կը կատարուէր: Խոչակին մէջ ուղղահայեաց ճեղք մը կը բացուէր դրսէն եւ կը մուծուէր հոն կոր խողովակ մը, որու միջոցով կը շնչէր հիւանդը: Այս գործողութիւնն այլեւս չկատարուիր: Այլ բերնէն խողովակ մը կը մուծուի խոչակին մէջ եւ հոն կը թողուի, մինչեւ որ հիւանդութիւնը անցնի: Վարակուածներուն չի՞ճադեղ կը ներարկուի որչափ կարելի է շուտով, Երբեմն ալ կեղծմաշկէ վարակուելու վտանգին ի մասնաւորի ենթակայ եղողներուն, ինչպէս են միւս զաւակներն ընտանիքին որու մէկ անդամը արդէն բռնուած է ախտէն, չի՞-

ճադեղ կը ներարկուի նախապահեստ զգուշութեան համար: Որովայնին վերի մասը, ճիշտ կողերուն ներքեւ, չի՞ճադեղ ներարկելու յարմարագոյն վայրն է: Սակայն կը սիրենք յուսալ թէ բժիշկ չեղող մը պիտի չհամարձակի այս գործողութիւններուն ձեռնարկել:

18. Նոյն Թղթակիցը կը հարցնէ թէ կարելի է ժամանակները որոշել լուսաւորներուն միջոցով: Այո, եթէ մէկը հարկ եղած գործիքները եւ աստղագիտական հարկ եղած ծանօթութիւնը ունենայ: Առէք Բեւեռային լուսաւորը: Երկնից ճիշտ Բեւեռին վրայ չէ այն, այլ անկէ քիչ մը հեռու դէպի մէկ կողմ: Հետեւապէս Բեւեռին շուրջ կը թաւալի փոքրիկ շրջանակի մը մէջ եւ 24 ժամուան մէջ միայն երկու անգամ ճիշտ մեր հիւսիսակողմը կը գտնուի, այսինքն երբ միջօրէակնին վրայ կ'ըլլայ Բեւեռնէն մէյմը քիչ մը վեր, մէյ մ'ալ քիչ մը վար: Նաւերու մէջ գործածական ծովային օրացոյցը ցոյց կու տայ ճիշտ ժամանակը, երբ այդ լուսաւորը միջօրէակնին վրայ կը գտնուի: Արդ եթէ մէկը երկու լար ունենայ ծայրերը ծանրութիւն կապուած եւ այնպէս զետեղուած որ մէկը միւսին ճիշտ հիւսիսակողմն ըլլայ, կարող է ըսել թէ երբ

միջօրէականին վրայ է լուսաւորը, եւ օրացոյցին միջոցով կրնայ ճիշտ ժամանակը իմանալ մինչեւ երկվայրկեանը հաշուելով:

19. Այս թղթակցին ուրիշ մէկ հարցման պատասխանելով կ'ըսենք թէ երբեք լսած չենք որ մէկը հիւանդութեան բերմամբ մոռցած ըլլայ իր տրված օտար մէկ լեզուն: Սակայն դիւրաւ կը հաւատանք թէ այդպիսի բան մը կրնայ պատահի: Մենք լսած ենք վաւերական պատմութիւն մը թէ դաստիարակուած մարդ մը իր իսկ մայրենի լեզուն կարողաւ մոռցաւ, եւ ստիպուեցաւ նորէն սորվիլ: Դիւրաւ սորվեցաւ ինչ որ մոռցած էր, եւ թերեւս այսպէս պիտի ըլլայ մեր թղթակցին կողմէն թաղարուած պարագային մէջ: Յիշողութեան վրայ հիւանդութեան ազդեցութիւնը երբեմն շատ նշանաւոր է: Կարգ մը բաներ կատարելապէս կը մոռցուին որպէս թէ բնաւ գիտցուած չըլլային եւ ուրիշ բաներ յստակօրէն կը յիշուին:

Չենք կարծեր թէ կրնանք մեր թղթակցին օգնել պատասխան գտնելու համար իր միւս հարցումներուն՝ երազներու երբեմնական ճշգրիտ կատարման եւ քնաչըլիկներու արարքներուն նկատմամբ:

20. Ուրիշ թղթակից մը կարգ մը բաներ կը հարցնէ, որոնց համառօտիւ պիտի պատասխանենք: Նախ, «Ինչո՞ւ ըսաւ Յիսուս. «Եւէք ասկէ երթանք. ահա մօտեցաւ անիկա որ զիս պիտի մատնէ» (Մատ. 12. 46): Իր նպատակը իր թշնամիներէն փախչիլ էր թէ անոնց զիմադրելու՝ վերջինը չէր անշուշտ: Երկու մեկնութիւն տրուած է այս խօսքին: Մեկնիչ մը, Տր. Օէն, կ'ըսէ. «Կը տեսնուի թէ Յիսուս մինչեւ վերջը նախազգուշական անհրաժեշտ բոլոր միջոցները գործածեց իր թշնամիներուն մեքենայութիւններուն դէմ: Ինքզինք անոնց ձեռքը չնետեց... Կարծես թէ ըսաւ ան. Մեկնինք այս պարտէզէն, որ այլեւս առանձնավայր չէ, քանզի մօտ կը գտնուի ան՝ որ զիս պիտի մատնէ» Աւելի ընդհանուր մեկնութիւնը սա է թէ այս խօսքը երթալու եւ թշնամիներուն ճակատելու յորդոր էր: Յիսուս իր աղօթքով զօրացած էր եւ ընդունած էր Հօրը կամքը թէ դառն գաւաթը խմելու էր մինչեւ մրուրը: Կրնար փախչիլ, բայց յօժարակամ գնաց մատնուիլ եւ անոնց ձեռք յանձնուիլ, որոնք պիտի նախատէին, տանջէին եւ սպաննէին զինք: Այս կը թուի մեզի նախամեծար համարելի բացատրութիւնը:

21. «Սուրբ Հոգին աւետարանիչներուն ինչպէս օգնեց զրել աւետարանները» Շատ ընդարձակ հարցում է այս եւ կարճ հաւաստածով մը կարելի

չէ պատասխանել անոր, քանզի Ներշնչութեան ամբողջ խնդիրը կը պարունակէ: Ներշնչեալ հեղինակներէն զատ ոչ ոք կրնայ լիովին հասկնալ թէ Հոգին ինչպէս կը գործէ իրենց միտքին վրայ եւ թերեւս անոնք իսկ չէին հասկնար ամբողջովին: Բան մը զոր Հոգին կ'ընէր՝ կենդանացնել էր անոնց յիշողութիւնները (Յովհ. Ժ. 7. 26): Ուրիշ բան մը՝ լուսաւորել էր անոնց միտքերը, այնպէս որ կը հասկնային, որչափ անհրաժեշտ էր հաւատարմօրէն արձանագրելու համար, Քրիստոսի անձին եւ պաշտօնէութեան խորին ճշմարտութիւնները: Յովհաննու աւետարանին առաջին բառեր, օրինակի համար, չեն հաղորդեր այնպիսի բաներ զորոնք Յովհաննէս կարող եղաւ յիշել, այլ բաներ՝ որոնք Սուրբ Հոգիէն ուղղակի յայտնուած ըլլալու են անոր, քանզի միայն Առտուած կարող է զիտնալ ինչ որ ասկիզէն էր: Եւ սակայն ներշնչութիւնը սոսկական մեքենաներու չփոխեց աւետարանիչները: Անոնք Սուրբ Հոգիին ձեռքը գրիչներ չեղան լոկ: Իւրաքանչիւրը իր ոճով գրեց, եւ իրողութիւններն ու ճշմարտութիւնները ներկայացուց իր ըմբռնման համաձայն: Այնպէս առաջնորդուեցան որ իրենց աւետարանները անսխալ կանոն են հաւատքի եւ կեանքի, Հաւատարմօրէն արձանագրեցին մեր Տէրօջը խօսքերը եւ սակայն ոչ միշտ բառ առ բառ, քանզի մեր Տէրօջը միեւնոյն խօսքերուն վրայ տարբեր աւետարանիչներու կողմէ տրուած տեղեկագիրներուն մէջ անկարեւոր տարբերութիւններ կան իմաստին չգալող: Թէ արդեօք ներշնչեալ հեղինակները մանր բաներու մէջ թոյլատրուեցան սխալի՞լ այնչափ մեծ խնդիր է որ չենք կրնար անով զբաղիլ հոս:

22. Իրարու կապակից երկու հարցումներու ալ. «Յօրի գիրքը այլաբանութիւն է թէ պատմութիւն» «Ինչ էր Յօրի բարեկամներուն մեղքը» Առաջին հարցման համար Լուտերի պատասխանը ուղիղ կը համարինք: Ան ըսաւ, «Եւ Յօրի գիրքը ճշմարիտ պատմութիւն կը նկատուի: Սակայն չեմ կարծեր թէ ամէն բան պատմութեան պէս տեղի ունեցաւ, այլ թէ հանճարեղ, բարեպաշտ եւ ուսեալ մարդ մը իր արդի ձեւին վերածեց զայն» Յօր էր իրապէս պատմական անձ մը: Սրբազան հեղինակները առասպելային անձի մը վրայ այնպէս պիտի չխօսէին ինչպէս կը խօսին Եզեկ. Ժ. 7. 14, 20 եւ Յակ. Ե. 11 համարներուն մէջ: Բայց Յօրի գիրքը գեղեցիկ բանաստեղծութիւն է, գրական ամենագեղեցիկ արտագրութիւններուն կարգէն: Հաւանքով գրութեան հանճարի տէր անձէ մը, որ իմացաւ Յօրի կեանքին պատմութիւնը, կամ աւելի հաւանքով

առաւ զայն ինչպէս կը հաղորդէր աւանդութիւնը :

Յորի բարեկամներուն մեղքն էր , կը կարծենք , մասամբ անոնց ճիշդը , որով զՅոր իբրեւ դժոխա-
յին մեղաւոր կ'ամբաստանէին , լոկ իր մեծ տան-
ջանքներուն պատճառով , թէպէտ անոր հետ իրենց
բոլոր յարաբերութիւններուն մէջ միշտ ուղիղ եւ
բարի մարդ ճանչցած էին զայն : Թերեւս ասոր հետ
խառնուած ալ էր անձնական արդարութեան զգա-
ցում մը , քանզի Յորի պէս պատուահասուած չէին
իրենք : Սակայն մեղքը , որով Աստուած ի մասնա-
ւորի կը դատապարտէ զանոնք , սա էր որ ուղիղ
խոսած չէին իր վրայ : Զինք չէին ներկայացու-
ցած իբրեւ արդարութեան եւ գթութեան Աստ-
ուած , ինչպէս պարտէին (ԽԲ. 7) :

23. Մեր բարեկամը կը փափաքի դիտնալ Թուր-
քոյ Բողոք. Եկեղեցւոյ անդամներուն թիւը : Բո-
ղոք. Եկեղեցւոյ Թուրքիաբնակ Եւրոպացիներու
թիւը չենք գիտեր : 1903ի վախճանին Ամերիկեան
Պրտի միտինարութիւններու շրջանակին մէջ
15,776 անդամներ կային կամ , եթէ Պուկարիոյ
Բողոք. Եկեղեցիներու անդամներն հանենք , 14,341 :
Նրիցական Պրտի Սիւրիոյ Երիցական Եկեղեցի-
ներուն վրայ նոր տեղեկագիր չունինք : 1898ին
ունէին անոնք 2,300 անդամ : Տեղացի Բողոք. հա-
սարակութիւնն հաւանորէն 60,000 հոգի է , կամ
քիչ մը աւելի :

24. Մեր թղթակցին վերջին հարցումը Աստուա-
ծայնչի Ընկերութեան գործակալին յանձնեցինք ,
որմէ կ'իմանանք թէ Յունաստան Թուրքերէն փոք-
րադիր Աստուածաշունչը քիչ ատենէն պիտի հրա-
տարակուի : Խոշոր Աստուածաշունչն արդէն հրա-
տարակուած է աւելի քան մէկ տարիէ ի վեր :

Սրաոես թղթակից մը հետեւեալ հարցումը
կ'ընէ , որով կը վերջանայ շարաթններէ ի վեր զիդ-
ուած հարցումներուն ցանկը . «1857ին Կ. պոլիս
եւ 1860ին Ն. Եորք տպուած Աստուածաշունչնե-
րուն մէջ Ովս. ԺԲ. 8 համարին (կը սիրէ) բային սեռի
խնդիրը անորոշ դերբայ է , իսկ 1878ին եւ 1902ին
Կ. պոլիս տպուած Աստուածաշունչներուն մէջ ան-
ցեալ դերբայ : Այս երկուքէն ո՞րն է արդեօք ռե-
զիլը : Անգղիական հին եւ նոր թարգմանութիւն-
ները , Թուրքերէն եւ Արաբերէն թարգմանութիւն-
ները կը դնեն ամէնքը անորոշ դերբայ : Եւ այս
աւելի համաձայն է Եփրեմի մեղքերուն թուումը
զարունակող յարակից համարներուն իմաստին :
Թէ ինչո՞ւ անցեալ դերբայի փոխուեցաւ Հայերէն
նորագոյն հրատարակութիւններուն մէջ՝ չենք գի-
տեր : Ռուսահայ հրատարակութիւնն ալ կը գոր-
ծածէ անորոշ դերբայ : Թերեւս փոփոխութիւնը

փորձի ընթերցման մէջ սպրդած թխալ մ'է , որ
նոյն իսկ Տր. Րիկզի եւ անոր օգնականներուն ա-
չալուրջ ուշադրութենէն վրիպած է :

ԳՈՆՆԱՅԷ ԷՆԿԻՒՐԻԻ (Թ.Վ. Գ. Գրէթ-Էռն)

Պաղտատի երկաթուղւոյ մեծ գիծը , Էսքիշէհիլէ
Էնկիւրիւ երկնցած գիծը եւ Իզմիրի երկաթուղ-
ւոյ գիծը որ Աֆիոն Գարահիսարի մէջ յիշեալ մեծ
գծին կցուած է , Անատոլուի ներսերը գտնուող
շատ քաղաքները , զոր օրինակ Էսքիշէհիլը , Էն-
կիւրիւն , Աֆիոն Գարահիսարը , Գոնեսոն , Էւն.
Իրար կապած է : Այս քաղաքներէն մէկ քանիին
մէջ միայն կը գտնուին Աւետ. եկեղեցիներ , որոնք
փոքրիկ են եւ տկար : Իսկ միւսներուն մէջ կամ
փոքրիկ Աւետ. Ժողովուրդներ կը գտնուին , եւ
կամ երբեք չկան : Գոնեսայի մէջ թէեւ կայ պըզ-
տիկ Աւետ. եկեղեցի մը , մեր հոգ. Միութիւննե-
րէն եւ ոչ մէկուն հետ կապակցութիւն ունի :
Թէպէտ Աֆիոն Գարահիսարի մէջ 50-60 անհատէ
բաղկացեալ Ժողովուրդ մը կայ , սակայն Պուրտուրի
մէկ ճիւղն է ան , եւ նոյն իսկ ուրոյն Բողոք. Ժողո-
վուրդի մը ձեւն անգամ չէ առած : Էնկիւրիւի մէջ
230 հոգիներէ բաղկացեալ Աւետ. Ժողովուրդ մը
կայ , եւ երեք տարիէ ի վեր իրենց բնմին ծախքը
իրենք կը հոգան : Այս տարի իրենց դպրոցին ծախքն
ալ պիտի հոգան առանց դուրսէն դրամական օգ-
նութիւն ընդունելու , եւ սակայն գաւառապետ խի
այս Ժողովուրդը իրեն մերձակայ գտնուող Իսթա-
նուզ գեղին եկեղեցւոյն մէկ ճիւղն է : Այս կող-
մերը ամէնէն մեծ եկեղեցին յիշեալ գեղին մէջ
է : Իսթանուղի մէջ 150 տունէ բաղկացեալ Բողոք.
Ժողովուրդ մը կայ , որ ունի եկեղեցւոյ մեծ չէնք
մը եւ դպրոցի ընդարձակ չէնք մը : Այս Ժողո-
վուրդը վեր. Հ. Օտեանի ջանից շնորհիւ սոյն վի-
ճակին հասած է : Վեր. Օտեան Ժամանակէ մը ի վեր
Էնկիւրիւի մէջ կը քարոզէ : Բայց որովհետեւ քանի
մը տարիներէ հետէ բարձրագոյն հրամանաւ Իսթա-
նուզ գաղարած է գայմագամանիստ ըլլալէ , Ժողո-
վուրդը դրամապէս շատ լիասուած , եւ հետեւա-
պէս եկեղեցին ալ տկարացած է : Այս շրջանակին
մէջ Աւետ. Ժողովուրդի տեսակէտով անտարակոյս
երկու կարեւորագոյն տեղերն են Գոնես եւ Էն-
կիւրիւ :

Գոնեսայի մէջ ճէնանեան վարժարանը այս կող-
մերու Քրիստոնեայ Ժողովուրդներուն համար ար-
տաստօր կարեւորութիւն ստացած է : Եւ ուրա-
խութեամբ տեսանք որ շրջակայ քաղաքներու Հայ
եւ Յոյն Ժողովուրդներն ալ պատրաստ են անկէ

օգտուելու : Այս պատճառաւ յիշեալ վարժարանին զօրացման եւ վարչութեան վերաբերեալ ինչ ինչ բաներու բարեկարգութիւնը այդ շրջանակներուն մէջ կրթութեան յառաջդիմութեան համար անհրաժեշտ կարեւորութիւն ունի : Այս նկատմամբ մեր կարծիքները եւ գաղափարները յայտնած ենք վեր. Ճէնանեանի : Կը յուսանք թէ այս դպրոցը յոյժ օգտակար կացութեան մը մէջ կը դրուի :

Ժամանակէ մը ի վեր Փրոֆ. Հայկազեան այդ դպրոցին վերատեսչութիւնը թողած էր, եւ գուցէ կը կասկածուէր թէ յիշեալ հաստատութենէն պիտի բաժնուէր, բայց այս օրերս ուրախութեամբ կ'իմանանք թէ անիկա նորէն ստանձնած է յիշեալ վարժարանին վերատեսչութեան պաշտօնը : Վեր. Ճէնանեանի հիւանդութեան պատճառաւ թէպէտ վարժարանը դրամական անձկութեան մէջ ինկաւ, սակայն կը յուսանք թէ անոր ապաքինութեան չնորհիւ պիտի լուծուի այդ դժուարութիւնը :

Ուրախ եղանք նաեւ տեսնելով Գոնեայի մէջ Միս Կըրպըրի աշխատութիւնները աղջկանց դաստիարակութեան համար : Թէեւ Միս Կըրպըր Մեռնական կոչուած յարանուանութեան կը պատկանի, յարանուանութեան մը կողմանէ չգործեր : Ուղղակի նպատակն է մեր ժողովրդին մէջ հոգեւոր կեանքի զարկ տալ եւ աղջկանց դաստիարակութեան մասին ծառայութիւն մատուցանել : Թէեւ Մեռնականները Մկրտականներուն մէկ ճիւղն են, սակայն Միս Կըրպըր Մկրտականութիւն քարոզելու համար եկած չէ : Անիկա ձեռնադրեալ պաշտօնեայ է :

Այս շրջանակին մէջ գտնուած Աւետ. եկեղեցիներուն յառաջդիմութեան համար հետեւեալ քանի մը թելադրութիւնները կ'ընենք .

1. Գոնեայի եկեղեցին Ամերիկայի եկեղեցիին հետ իր յարաբերութիւնը պարտի խզել եւ մեր երկրին մէջ գտնուած հոգ. Միութիւններէն մէկուն հետ միանալ : Եւ ըստ մեզ պատշաճագոյն է Բիւթ. հոգ. Միութեան հետ միանալ : Հիմա այս եկեղեցին մեկուսացեալ վիճակ մը ունի : Որովհետեւ միւս եկեղեցիներուն հետ առնչութիւն չկըրնար ունենալ, ոչ ինք կրնայ հոգեւորապէս օգտուել զրացի եկեղեցիներէն, ոչ ալ զրացի եկեղեցիները կրնան օգտուել անոր հովիւէն եւ պաշտօնեաներէն : Ասիկա վայելուչ բան չէ : Եթէ Գոնեայի եկեղեցին իր հովիւը եւ պատուիրակները զրկէ այս տարի Ատաբազարի մէջ գումարելի Բիւթ. հոգ. Միութեան ժողովին, եւ այս խնդրին վրայ հոն խորհրդակցութիւններ կատարուին, ապէս կ'ըլլայ :

2. Աֆրոն Գարահիսարի Աւետ. ժողովուրդը պէտք է որ իր ճիւղ վիճակէն ելլէ եւ եկեղեցիի փոխուի : Բանի որ Պուրաուրի եկեղեցին ինք փոքրիկ եկեղեցի մըն է, քաջայայտ է թէ այս օր. շրջանին հոգեւոր օգուտ մը պիտի չկրնայ ընել : Ուստի հարկ է որ տեղւոյն Աւետ. եղբայրները իրենց անունները Բողոք. ժողովրդին արձանագրութեան տոմարին մէջ փոխադրեն : Ուրախ ենք որ այն տեղի Բողոք. ժողովրդին Պարոյի համար զեախն մը ձեռք բերուած է : Արդ եթէ հոն դպրոցի մը եւ եկեղեցւոյ մը շէնքի համար արտօնութիւն ստացուի, այդ ժողովուրդը Աւետ. եկեղեցիի մը կերպարանը կրնայ առնել եւ ուստի աւելի օգտակար պիտի ըլլայ :

3. Աղէհիբի Աւետ. եղբայրները տարիներէ հետէ առանց քարոզչի եւ վարժապետի մնացած ըլլալով հոգեւորապէս յուսահատ եւ վհատեալ վիճակի մէջ կը գտնուին : Հարկ է որ մերթ ասոնց այցելէ քարոզիչ մը եւ զանոնք ափովէ, եւ մասնաւոր հոն աղէկ դպրոց մը բացուի :

4. Թէեւ առ այժմ Էնկիւրիւի Աւետ. ժողովուրդը իրմէ քանի մը ժամ հեռի գտնուող Խթանոս գեղի եկեղեցւոյն մէկ ճիւղն է եւ անկէ փոքր, անտարակոյս բնական է որ գաւառագլուխ եղող Էնկիւրիւի Աւետ. ժողովուրդը ինքնուրոյն եկեղեցի մը ըլլայ եւ եկեղեցական վարչութեան կեդրոն ալ Էնկիւրիւ : Ասոր համար Էնկիւրիւի մէջ եկեղեցւոյ յարմար շէնք մը կառուցուելու եւ աղէկ դպրոց մը հիմնուելու է :

Այս շրջանակին մէջ Աֆրոն Գարահիսար եւ Էնկիւրիւ ուրոյն եկեղեցիներ կազմելէն եւ Գոնեայի եկեղեցին Բիւթ. հոգ. Միութեան հետ միանալէն ետքը միշտ տարի քարոզչներու հոգ. Միութեան ժողովներուն պատուիրակներ ղրկելու են, եւ Պիլէ-ճիքի եկեղեցին ալ իրենց մէջ առնելով գաւառական ժողով մը կազմելու են : Պիլէճիքի եկեղեցին փոքրիկ բայց բարեջան եկեղեցի մըն է, եւ երկաթուղիին շնորհիւ այս եկեղեցիները աւելի մատչելի եղան : Եւ որովհետեւ անոնց լեզուն Թուրքերէն է, այս շրջանակի եկեղեցիներուն հետ աւելի օգտակար առնչութիւն կարելի է : Կրնան տարին անգամ մը ժողովուրդի եւ այս կողմերու Աւետ. գործին յառաջդիմութեան միջոցներու վրայ խորհրդակցել : Երբեմն քարոզչները կրնան քանի մը ամսոյ համար փոխանակել իրենց բեմերը, եւ իրենց շրջանին պատկանեալ եկեղեցիները եւ զեղբայրները խրախուսելու միջոցներ գործածել :

6. Մասնաւոր պէտք կայ նաեւ այս տեղերու

դպրոցները բարեկարգելու եւ բարձրացնելու : Ագ-
լէիի եւ Աֆիոն Գարահիսարի նման տեղերու
աղգային դպրոցներուն իւրաքանչիւրին մէջ հինգ
վեց հարիւր աշակերտներ կը գտնուին , բայց մեր
տեսածին նայելով այդ դպրոցները տակաւին բաղ-
ձացուած կացութիւնը չեն ունեցած , եւ եթէ ա-
նոնք աղէկ մը բարեկարգուին ու մեր Աւետ.
Ժողովուրդներն ալ իրենց սեպհական դպրոցներն
ունենան անգամ , տակաւին մասնաւոր պէտք մը
կայ ձէնանեան վարժարանին նման բարձր դպրոցի
մը , եւ Միս Կըրպըրի գաղափարականին նման աղ-
ջելանց դպրոցի մը : Եւ անտարակոյս աւելի եւս
աղէկ պիտի ըլլայ եթէ Գոնեայի այս երկու դըպ-
րոցներուն վարչութեան մէջ վերոյիշեալ զաւտա-
կան հոգ. Ժողովն ալ ձայն եւ մասն ունենայ :

7. Որովհետեւ այս քաղաքները երկաթու-
ղի միջոցով արտաքին աշխարհին հետ ա-
ւելի մօտ յարաբերութեան մէջ կը գտնուին ,
ակնհերեւ է թէ բարոյապէս աւելի ենթակայ են
փորձութիւններու : Եւ եթէ այս փորձութիւննե-
րուն ընդդիմանալու համար հոգեւոր միջոցներ
չգործածուին , այդ Ժողովուրդներուն մէջ արեւ-
ցութեան եւ անբարոյականութեան առաջնն առ-
նել զիւրին պիտի չըլլայ : Ուստի մեր այս եկե-
ղեցիներուն մէջ հոգեւոր կեանքի զարգացման շատ
պէտք կայ : Երանի՜ թէ անոնց մէջ ճշմարտապէս
հոգեւոր արթնութիւն մը տեղի ունենար :

Կողմնք այս առթիւ աւելցնել նաեւ թէ մեր
այն ուղեւորութեան միջոցին թէ՛ Կեսարիոյ եւ
չըլկայից եւ թէ՛ երկաթուղւոյ գծին վրայ հան-
դիպող տեղերուն մէջ մեր բարեկամներուն անձ-
նապէս մեզի ցուցած ոէրն ու մեծարանքը եւ Ա.
Էրազմի հանդէպ տածած համակրանքը մեզ յան-
հուն քաջալերեցին եւ ուրախացուցին , եւ այս
առթիւ ամէնուն կը յայտնենք մեր ջերմ շնորհակա-
լութիւնը :

ՄԷԿ ՕՐ ՄԻՍՅՆ

Մարդ մը գաւառային քաղաք մը գնաց
և խանութ բացաւ վաճառքներուն անօրինակ
կերպով աժան գիներ գնելով : Ամէն կողմ
այդ գիները ծանոյց ուշագրաւ չըջաբերա-
կաններով և միանգամայն հասկցուց թէ ապ-
րանքները ծախու են «մէկ օր միայն» : Ար-
դիւնքը սա եղաւ որ առտուն կանուխ խա-
նութը լեցուեցաւ յաճախորդներով և այսպէս
չարունակեց մինչև իրիկուն ուշ ժամանակ :

Մարդիկ իրարու հետ մրցեցան , քանի որ
ժամանակ կար , այս զարմանալի վաճառ-
քները գնելու համար : Յաջորդ օրը խանութը
դարձեալ բացուեցաւ մեծ զարմացում պատ-
ճառելով ամէնուն , և քաղաքը դարձեալ ու-
ղողուեցաւ ծանուցումներով թէ այս վաճա-
ռումը դրապէս մէկ օր միայն պիտի տևէ :
Կին մը , որ նախորդ օրուան անպատուաբեր
մրցման մասնակցած էր , այնչափ զայրացաւ
իր խաբուելուն համար որ խանութպանին
գնաց և բարկութեամբ ըսաւ . «Դուք ըսիք
թէ այդ ապրանքները այս գիներով միայն
մէկ օր պիտի ծախէք , և ահա այսօր ալ կը
ծախէք» : Մարդը վշտացածի երևոյթով պա-
տասխանեց . «Տիկին , ի՞նչպէս կրնայի այն
ապրանքները ծախու հանել մէկ օրէ աւելի
ժամանակ , երբ վստահ չէի վաղուան գա-
լուն : Այս գիշեր մէկը մեռաւ այս քաղաքին
մէջ : Այդ մեռնողը կրնայի ես ըլլալ : Այն
ժամանակ ի՞նչպէս պիտի կատարուէին վաղ-
ուան վերաբերեալ իմ խոստումներս : Դար-
ձեալ , չէնք կրնար այրիլ դիպուածով : Ոչ ,
տիկին , չէի կրնար խիղճս հանդարտեցնել ,
եթէ պայմանաւորուած ըլլայի դործ ընել
դրամագլխով մը , որու մասին ապահով չէի ,
բայց անշուշտ վստահ էի այսօրուան վրայ» :

Կրնայ մէկը տարակուսիլ այս մարդուն
խղճահարութեան վրայ : Մակայն խոստովա-
նելու ենք թէ մարդը ճշմարիտ խօսեցաւ :
Երբեք մտածած էք թէ հոգեւոր փրկութիւնն
ալ ճիշտ նոյն կերպով կը ներկայացուի մե-
ղաւոր աշխարհիս : «Այսօր թէ որ անոր ձայ-
նին պիտի լսէք , ձեր սիրտերը մի խստա-
ցընէք» : Այսօր , մէկ օր միայն : Եթէ Աստ-
ուած ուղէ ձեզի վաղը պատեհութիւն մը
տալ , այդ ուրիշ բան է : Մեզի կ'ըսուի , «Հի-
մա է ընդունելի ժամանակը , հիմա է փրկ-
կութեան օրը» : Աստուած չէր կրնար ուրիշ
կերպով շարժիլ , վասն զի այն ժամանակ սուտ
յոյսեր պիտի զարթուեցանէր ոմանց սիրտե-
րուն մէջ , ոմանց՝ որոնք մինչև վաղը պատե-
հութիւններու այս աշխարհէն անցած պիտի

ըլլան մահուամբ: Թերեւս դժուարութիւնն այն է որ մենք այս ճշմարտութիւնը բաւական չենք պարզեր: Մէկը գանգատեցաւ թէ այսինչ աւետարանիչը չափազանց կը պնդէ որ մարդիկ դժբախտ ընդունին: Բայց իմաստուն ընթացք մը յանձնարարելու համար մէկը որչափ ալ շատ պնդէ, բնաւ չափազանց պնդած չըլլար: Թէեւ զմարդիկ քաջալերելու չենք այնպէս հապճեպով շարժիլ որ չհասկընան իրենց ըրածը, պարտիմք, եթէ պարկեշտ ենք, անոնց հասկցնել թէ բնաւ իրաւունք չունին Աստուծոյ այս օրուան հրաւերէն վաղը օգուտ քաղել յաւակնելու: Բ

ԾՈՎԱԿԱԼ ԹՈՒԿՈ ԵՒ ԻՐ ԴՐՕՇԱՆԱԻՐ (Մայիսի 18-ի Ամբիւստ)

Ծովակալ Թուդոյի վրայ խօսիլն է խօսիլ անոր դրօշմանին Միտլանի վրայ: Եւ ուր որ պատերազմին յուզիչ դէպքերուն մէջ Միտլան յիշուած է, գիտենք թէ հոն դիւցազն փոքրիկ ծովակալը ներկայ գտնուած է, իր ձեռքին մէջ բռնած իր երկրին նաւային ճակատագիրները եւ Ռուս նաւատորմիդներուն բաղդը: Ինչպէս որ Նէլսոն եւ Վելթըբի ամէնէն համբաւաւոր անուններն են ժ.թ. Դարու ծովային պատերազմի տարեգրութիւններուն մէջ, նմանապէս Թուդո եւ Միտլան կը կենան ի. Դարու բացման տարիներուն մէջ, եւ արդարեւ կ'ըլլան ամէնէն նշանաւոր պատմական անունները երբ դարուս նաւային պատմութիւնը գրուի:

Ի տես այսպիսի ջախջախիչ յաղթութեան որ տարուեցաւ Պաթիկեան նաւատորմին վրայ Քոբէայի նեղուցին մէջ, ղիւրին է զանիկա պատմելու ատեն չափազանցութիւններու երթալ, եւ այս ճափոնցի ծովակալին մինչեւ իսկ բուն արժանիքէն աւելի պատիւ ընծայել: Միւս կողմէ քննադատը որ կը փնտռէ առարկելի պարագաներ, միշտ հակառակելով ճափոնցուց վրայ ժողովրդային համարումին, պիտի ըսէ թէ ճափոնական յաղթութիւնը պարտի վերագրուի Ռուսաց տկարութեան մանաւանդ քան ճափոնցուց հանճարին եւ քաջութեան: Բայց դժուար է մեզի ըմբռնել քան մը աւելի անազնիւ քան ջանալ իջեցնել ճափոնցուց նաւատորմին պանծալի քաջագործութիւնները իրենց մեծ յաղթանակի այս ժամուն: Թուդոյի վրայ պէտք է որ գատոււմ ըլլայ իրողութիւններով զորոնք կը տեսնենք այսօր: Եւ անկողմասիրտաբար խօսելով սա է իրողութիւնը.

Նաւատորմով մը, աշխարհի մեծ նաւատորմերուն մէջ այնպէս փոքր եւ այնպէս դեռահաս, որ առաջնակարգներուն հետ չէր համարուեր, Ծովակալ Թուդո չվարանցեալ չափուի ներկայ ժամանակի երրորդ մեծագոյն նաւային տէրութեան հետ, տէրութիւն՝ որ նաւերու թուով եւ ծանրութեամբ, աղբիւրներու ընդարձակութեամբ եւ երկարաձգուող պատերազմի մը տոկալու կարողութեամբ ճափոնականին լման երեքպատիկն էր: Նոյն իսկ մարտին սկիզբը զարկաւ եւ ջախջախեց թշնամին հզօր եւ ընտիր նաւատորմը մինչ օր պատուապարուած էր արդի ժամանակներու առաջնակարգ ամբողջի մը թնդանթներուն ետեւը: Փոթորկայոյզ եւ մրկածուփ ձմեռուան խիստ եղանակին մէջ պաշարեց այդ ամբոցն ապաստանած թշնամին, կրկին եւ կրկին հարկադրելով զայն ապաստանիլ անոր թնդանթներուն ներքեւ, եւ ի վերջոյ ջախջախելով անոր նաւատորմը կատաղի ճակատամարտի մը մէջ լայնածաւալ ծովերուն վրայ, ինքազականի առաջին նաւատորմը գրեթէ աւելէն ետքը առանձնացաւ երկու երեք ամօտ հանգիստ ընելու եւ նաւերը վերստին նորոգելու համար եւ յետոյ նետուեցաւ ճամբուն վրայ աւելի խոշոր եւ ինչ ինչ նկատումներով աւելի նոր ոճով շինուած նաւատորմի մը, որ զրկուեցաւ զինք անկարողացնելու նպատակաւ իր երկրին նաւահանգիստներուն մօտերը, եւ տառապէս աւելց զայն մեծ ծովերուն վրայէն: Հուսկ յետոյ, աշխարհիս երրորդ մեծագոյն նաւային ոյժը անհետացնելէն ետքը, այն ոյժերը, որոնցով ի կատար հանեց այս սոսկալիթխար գործը, շնորհիւ թշնամիէն կորզուած եւ ի նորոյ շինուած նաւերուն, որոնք աւազանները տարուեցան պատերազմի միջոցին, գրեթէ նոյնքան ահաւոր են որքան տառնվեց ամիս առաջ երբ ծագեցաւ պատերազմը:

Ծովակալ Թուդո կը սերի նաւաստիներու եւ ծովամարտիկներու ցեղէ մը: Ծնաւ 1857ին, ծափոնի զարթման ժամանակը, ուտի 48 տարեկան ըլլալով՝ կեանքին առոյգ հասակին մէջ կը գտնուի: Տեսաւ նոր ճափոնական նաւատորմին ակզբնաւորութիւնները: Առաջիններէն էր այն ճափոնցի երիտասարդներուն որոնք դուրս զրկուեցան ուսանելու, եւ երեք տարի անցուց Բրիտանական համբաւաւոր նաւային վարժարանին մէջ ի կրթիլ: Ի ճափոն վերադարձին ճափոնական նաւատորմին մէջ առնուեցաւ իբրեւ զօշակիր, եւ երբ 1894ին Չինեւճափոնական պատերազմը ծագեցաւ, 3650 տակառաջափնոց Նաւիկա պերճ յաժանաւին հրամանատարութեան բարձրացած էր: Հետաքրքրաշարժ

իրողութիւն մըն է որ անիկա թէ՛ այդ պատերազմին եւ թէ՛ ասոր մէջ առաջին ծանր հարուածը տուաւ: Վասն զի երբ Նախկին պատահեցաւ Զինական Քառասնիկ փոխադրանաւին, զոր փնտոելու համար զրկուած էր, հրամայեց անոր որ կանգ առնէ. եւ երբ սա մերժեց, անմիջապէս ծովուն տակը զրկեց զանիկա:

Զինական պատերազմին մէջ 1894-Յին իր մատուցած նշանաւոր ծառայութիւններուն համար ընդունեց Ճափոնական պատուոյ երկու կարգեր եւ ոսճիկ: Ծովակալներու կաճառին անդամ կարգուեցաւ 1895ին, Յորմոզայի մէջ մատուցած ծառայութիւններուն փոխարէն ուրիշ վարձատրութիւններ ալ եղան անոր, եւ 1898 Յունիսին կարգուեցաւ փոխ-ծովակալ, նաեւ Սազէպօ նաւային կայանին ընդհանուր հրամանատար: 1900ին կարգուեցաւ ընդհանուր հրամանատար միայուն նաւախումբին, եւ 1903ին վերջերը դիւանագիտական վիճաքանութիւններու միջոցին, որոնք ներկայ պատերազմին յանգեցան, առաջին նաւատորմին ընդհանուր հրամանատար կարգուեցաւ: Ուաշինկթընի Ճափոնական դեսպանատան նաւային կցորդը կըսէ թէ Ծովակալ Թոկոյի վայելապէս տրուած է ճշմարիտ տիտղոսը: Պատերազմէն առաջ Ճափոնական նաւային պաշտօնատարներուն մէջ ամենաբարձր համարումը կը վայելէր իրրեւ ուղղապետ եւ պատերազմիկ. եւ պատերազմին մէջ իր վարչութիւնը եւ նաւային զորութիւններու ամէնէն մեծերէն մին ջնջելէն ետքը իր ձեռքին մէջ ունենալը գրեթէ նոյնքան հզօր նաւատորմ մը որքան այն որով պատերազմը սկսաւ, կը հռչակեն Ծովակալ Թոկոյն իրրեւ մին ներկայ դարուս եւ ունէ ուրիշ դարու յոյժ մեծագոյն ծովակալներէն:

Առաջնակարգ մարտանաւը Միտա, Թոկոյի զօրանաւը բոլոր պատերազմի միջոցին, հաւանութեն աւելի ծանօթ է քան ուրիշ նաւ որ կը միջուկ ներկայ կուրին մէջ: Շինուած է Պարոյի մէջ, Անգղիա: 1900ին ծով իջուցուած ժամանակը նաւարկող նաւերուն ամէնէն խոշորն էր, եւ պատերազմին ծագման ժամանակը ունէ նաւատորմի մէջ գտնուած մարտանաւերուն ամէնէն խոշորը: Անիկա բոլորովին նոր դրութեամբ շինուած մարտանաւ մըն է, եւ կը բովանդակէ նաւային ցծադրիչներուն գաղափարականները. արագութիւն, զրահաւորում եւ սպառազինութիւն: Միակ կէտերը, որոնց մասին զանիկա կը գերազանցեն վերջնագոյն նաւերը, անոնք են որ կը պատկանին այն դասերուն զորս սորվեցուց պատերազմը որուն մէջ

Միտան մեծ դեր կատարեց, այն է՝ 9-10 մատնաչափ արամագծով խոշոր թնդանօթները գործածել 6 մատնաչափնոց թնդանօթներուն տեղ: Միտան ներկայ գտնուած եւ զխաւոր դեր կատարած է պատերազմին բոլոր ճակատամարտներուն մէջ. ենթակայ եւ նշաւակ եղած է թշնամի նաւատորմին թնդանօթներուն, Փորթ Արթըրի ամբողջեանց ծովեզերեայ պաշտպանութեան թնդանօթներուն, նաեւ մահացու ականներուն եւ ծովառումբերուն: Եւ սակայն այսօր, որչափ կրնանք իմանալ, անիկա կուրելու առաջնակարգ վիճակի մէջ կը գտնուի:

ՄԱՅՐԵՐՈՒՆ

(Միտա Տապ, Թալաս)

3.

Նախապաշարուածներ

Շատ հաւանական է որ շատերդ կ'ըսէք. «Ես նախապաշարուած չունիմ, ինչո՞ւ Միտա Տապ այսպիսի նիւթ մը կ'ընտրէ»: Ընտրեցի, վասն զի ժողովրդին մէջ նախապաշարուած շատ կայ, նաեւ վասն զի այս նամակը կարգացողներուն մեծամասնութիւնը իրենց յատուկ նախապաշարումներ ունին: Հաւանութեն դուք չէք խօսիր ձեր նախապաշարման վրայ եւ չէք ուզեր որ ուրիշ մը գիտնայ, այլ կը պահէք ձեր սրտին մէկ անկիւնը:

Ինչպէս զարնան կը մաքրենք մեր տունները իրենց բոլոր անկիւններով, այսօր ալ մեր միտքերէն ի սպառ վերցնենք նախապաշարումներու ուսուցանները: Ինչպէս մեր քրդեղէնները արեւը կը հանենք եւ բոլոր ցեցերը կը ջնջենք, նոյնպէս մեր սիրտերը եւ միտքերը բանանք եւ անոնց նախապաշարումները ջնջենք: Կը յիշէք վաղեմի այն Եփեսացիները, որոնք իրենց կախարչութեան գիրքերը բերին եւ հրապարակաւ այրեցին: Նոյնպէս ալ մենք մեր նախապաշարումները այրենք մինչեւ որ անոնց հետքն անգամ չմնայ:

Յոյժ գործածական երկու բառ կայ, որոնք կը հաստատեն թէ նախապաշարում ունիք: Մին է Բռնութիւն: Շատ անգամ կը լսենք, «Այսինչ հիւանդութիւնը, այսինչ այնինչ բանը իմ բախտէս է»: «Բախտս կոյր է»: Սակայն ի՞նչ է բախտն ընդհանրապէս: Ո՛չ ապաքէն անուշադրութենէդ եւ չարութենէդ ծագում առնող աղէտ մը: Անգամ մը Միտ Պրէյձ ժողովի մը մէջ ազդուապէս խօսեցաւ բախտի դէմ: Ունկնդիրներէն տիկին մը անոր հետ խօսելով ըսաւ, «Այո, իմ բախտս առանկ է»: Ոչ, քոյրերս, ոչ, մի հաւատաք բախտի: Երկրորդ բառն է բաժին, վիճակ: Զոր օրինակ,

«Եթէ այնպէս տնօրինուած է, հիւանդութիւն կու գայ, զաւակս կը մեռնի» Այո, եթէ անզգոյշ ես եւ ձեռքդ աղտոտ կը պահես, հիւանդութիւն կու գայ: Եթէ յայտնի ու կարելի դարձաններ չես դորձածեր, կը մեռնի զաւակդ: Բախտի կամ բաժնի մի վերադրեր աղէտը, վասն զի բախտ եւ բաժին ոչինչ են Աստուծոյ քով: Դիպուածով կ'ըլլան բոլոր բաները: Երբեք: Աստուած որոշ կանոն հաստատած է եւ երբ մենք անոր դէմ կը գործենք, կը վնասուինք:

Շատերուդ վարմունքն ալ կը ցուցնէ թէ նախապաշարուած ունիք: Վասն զի լսած եմ թէ, երբ մէկուն մահուան ժամանակ ածրեւ գայ, աղէկ մարդ կը կարծուի ան: Կամ երբ մանկիկ մը գիշերուան մթութեան մէջ դրացիի մը տուն տարուի, արկածէ եւ փորձանքէ պահպանելու համար կտոր մը հաց կը դնէք անոր վրայ: Կամ երբ այգի մը շատ բերք կու տայ, չար աչքէ պահպանելու համար ցիցի մը ծայրը շան կամ իշու գլուխ մը կը խորհիք անցընել եւ այգիին ցանկին վրայ տնկել: Կամ երբ կ'ուզուի որ ամուլ կին մը զաւակ ունենայ, սրբափայրի մը թուփին վրայ լաթի կտոր մը կը կապէք եւ հետեւեալ տարին նոյն ժամանակ զայն կը քակէք: Հաւանօրէն շատեր այս տողերուն պիտի առարկեն, ըսելով թէ այդպիսի նախապաշարումներ գիւղերու մէջ կը գտնուին: Ուրեմն կեսարիոյ նման քաղաքի մը վրայ լսածներս ալ պատմեմ: Կ'ըսուի թէ մուրթ կոխելէն ետքը պէտք չէ խմոր փոխ առնել: Մանկան մը գեղեցկութիւնը պէտք չէ գովել: Երբ մէկը հիւանդանայ, կախարդ կին մը կը կանչուի: Սա քանի մը անցք կը չինէ անոր առջեւ, եւ կամ բնաւ չգործածուած աւելով մը դիւթելէ ետեւ կը յօրանջէ եւ կը փռնգտայ, որպէս զի հիւանդութիւնը բերնէն կամ քթէն դուրս ցաթքէ: Աղէտներէ պահպանուելու համար հմայեակ (նուսխա) գրել կու տան մասնագէտին, ապա լաթի մէջ ծրարելով գաղտնապէս կամ չապկին թեւին տակ կը կարեն, կամ վիզը կ'անցընեն: Դարձեալ, այնինչ հիւանդութենէն ազատուելու համար մարմին մէկ կէտէն մշտահոս խարսն (եագը) մը կը բանան: Ես այս բաները կիններու աղօթաժողովի մը մէջ նախապաշարման վրայ խօսելէ ետեւ բաւական կիրթ տիկնոջ մը մանրմունք վերջերէն հասկցած եմ: Դարձեալ, նոյն ժողովէն ետեւ կրթուած կին մը գաղտնապէս պատրաստուեցաւ իր հմայեակը այրել, ուրիշ մը գայն յափշտակելով ինծի բերաւ եւ հիմա դեռ կը պահեմ: Չեզմէ ումանք «Աչքի չգայ» կ'ըսեն: Սակայն աչքը ինչ է, ղեւ է: Եթէ ամենատես բան մը կայ, տն ալ Աս-

տուծոյ աչքն է: Աչք ըսելով զայդ կ'ուզէք հասկըցնել: Շատ անգամ չար աչքը դուք էք: Մասնունը ջրոտողը չար աչքը չէ, ինչպէս կ'ուզէր մէկը ինծի հաւատցնել, այլ անուշադրութիւնը կամ թուլութիւնը: Զաւակդ դիտելով հիւանդացընողը չար աչք չէ, այլ վնասակար պտուղները՝ զորոնք անոր կու տաս, կամ անոր անմաքուր վիճակը: «Աչքի չգայ» չըսենք, այլ Աստուծոյ աղօթենք որ մեզ չարէն եւ նեղութենէ պահպանէ եւ միշտ իր մէջ պահէ: Թերեւս ձեզմէ ոմանք կ'ըսեն, «Ինծի ինչ»: այս խօսքերն ինծի համար չեն, Ես ոչ հմայեակի, ոչ կախարդութեան, ոչ աչքի եւ ոչ ալ ուրիշ այդպիսի բաներու կը հաւատամ: Սակայն դուք ձեր պատկանած եկեղեցիին հաւատալով անկէ հոգեւոր փրկութիւն կ'ապագէք: Սուրբ Գրքը կարդալով եւ եկեղեցի յաճախելով արդարութիւն կը փնտռէք, կամ կը հաւատաք որ չար էք դուք, բայց ողորմութիւն պիտի դռնէք կարօտներուն ողորմելով: Եթէ այո, տակաւին նախապաշարեալ էք:

Աստուծոյ խօսքը միայն սա է. «Որդեակ, ըս սիրտդ ինծի տուր» Ան զգուած է ծէսերէն ու արարողութիւններէն, եւ միայն ըս սիրտդ կը պահանջէ: Երբ մեր զաւակին ոտքը կտորի, փողոցի տղայոցմէ՝ կը խնդրենք որ զայն կապեն, եւ կամ երբ մեր մանկիկը հիւանդանայ, ամէնէն ստորին դեղմորը կ'ուզենք դեղավաճառէն: Ոչ, ոչ: Այլ ամէնէն համբաւաւոր բժշկին կը վազենք, ամէնէն անխարդախ դեղերը կ'առնենք եւ «Ինչ որ կ'ուզես» կը վճարենք» կ'ըսենք: Ինչպէս փողոցի տղան չկընար կապել կտորած ոտքը եւ ստորին դեղեր չեն աղէկցնիր հիւանդը, այսպիսի նախապաշարումներն ալ բոլորովին պարապ եւ անօգուտ են: Կախարդ կինը կրնայ մէկը առողջացնել, նուսխայի կտորներ կրնան աղուէն առողջութիւնը վերահաստատել, կամ կտոր մը հացը կրնայ գալու արկած մը արգելել: Մեր տունները հիւանդութիւն եւ մահ զրկողը ո՛վ է, եւ մեր տղաքը անոնցմէ պահպանողը ո՛վ է, կարկուտ եւ եղեամ զրկողը եւ մեր բերքերը փճացնողը ո՛վ է: Ո՛չ ապաքէն Աստուծոյ թերեւս կը խնդաւ այն կնոջ վրայ, որ իր աղօթքը թղթի մը վրայ կը գրէ, իր կուռքին վրայ կը կախէ եւ ապա թղթին տաքնալէն կ'ուզէ հասկնալ թէ աղօթքին պատասխան տրուած է: Թերեւս շատ կը ցաւիս այն վայրենիներուն վրայ, որոնք իրենց ծեր մայրերը մացառներուն մէջ կը ձգեն: Որպէս զի մեռնին ցուրտէ եւ անօթութենէ: Սա կայն մի զարմանար որ անոնք մութի մէջ կ'ապրին, վասն զի չեն ճանչնար զՔրիստոս եւ, ինչ-

պէս մեր Տէրը ըսաւ, չեն գիտեր թէ ի՞նչ կ'ընեն։ Բայց դուն քեզ անոնց հաւատաւոր կը սեպես։ Դուն բոլորովին մերկ եւ կենդանիներէն միայն քիչ մը վեր եղող կռապաշտի՛ պէս ես։ Դուն կռապաշտ երկրի եւ կռապաշտ ժողովրդի մէջ չես բնակիր։ Աւետարան ունիս, եւ Բրիտոսոսի նկատմամբ լռած ես։ Եթէ դուն պարապ բաներու հաւատ ընծայես, աւելի բան գիտնալուդ համար քա կռապաշտէն աւելի գէշ չես։ Այսօր, կ'աղաչեմ, եթէ նուսխա ունիս, պատէ, եւ եթէ մացառի մը լաթի կտոր կապած ես, այլեւս մի կապեր։ Եթէ աչքէ վախցած ես, այսուհետեւ մի վախնար, եւ բնաւ մի հաւատար թէ ողորմութեան, ծէսի եւ արարողութեան չնորհիւ կրնաս հոգիի փրկութիւն ընդունիլ։ Հաւատա դուն կարող եւ գթած Փրկիչ Աստուծոյ։ Բոլոր օրադ անոր տուր, վասն զի ով որ իր միտքը անոր վրայ կը հաստատէ՝ օրտին մէջ ճշմարիտ ուրախութիւն կ'ունենայ, ով որ անոր կը հաւատայ՝ բնաւ չմերժուիր։

ԱԼՔՈՒԸ ՍՐ. ԳՐԱԿԱՆ ՏԵՍԱԿԵՏՈՎ

(Թափանցեալ իրաւունքի համար գրաւած)

Սրբազան Մատենանք, իբրեւ Աստուածային հեղինակութիւն, անշուշտ գերազանց կշիռ ունի ալքոի եւ իր գործածութեան մասին՝ գիտական, բժշկական, բարոյական եւ տնտեսական ուսումնասիրութեանց ցուցումներուն եւ եղբակացութեանց շարքին մէջ։ Ուստի մեր այս յօդուածին նիւթ կ'ընենք միմիայն Սր. Գրոց պարունակած տեսութիւնները՝ վերաբերմամբ ալքոի գործածութեան, բնութեան եւ հետեւանքներուն։ Հեղուկ մը ու իր գործածութիւնը, երբ կ'արգելուի ու կը դատապարտուի Աստուծոյ կողմէն, չէ կարելի օգտակար նկատուիլ։ Այսպէս պէտք է ընդունին ու մտածեն ամէն անոնք, որ կը հաւատան թէ Աստուած իր անհուն բարութեամբ, իր բոլոր օրէնքներուն ու Սր. Գրոց միջոցաւ ըրած յայտնութեանց մէջ նպատակակէտ ունեցած է մարդոց հոգեկան թէ մարմնական խաղաղութիւնն ու երջանկութիւնը։

Արդ, համառօտիւ քննենք ոգելից ըմպելեաց մասին Սր. Գիրքին պարունակութիւնը։ 1. Աւելանք է Գործածութիւնը։ «Մի արբենաք զինով, յորում անառակութիւն կայ» (Եփես. Ե. 18)։ Ըմպելիք մը, որուն մէջ աւաւանդութիւն կայ, գործածողը բնական եւ անխուսափելի է որ անառակութեան ցուցադրած բոլոր մոլութիւններուն անձնատուր ըլլայ եւ քայքայէ իր ամբողջ էութիւնը։ Երբ օրեւէ հեղուկի համար բժիշկը մեզի ըսէ,

«Մի խմեր, մէջը թոյն կայ», չէ՞ որ իսկոյն օտարափով մէկդի պիտի նետենք զայն։ Ուրեմն ի՞նչ յիմարութիւն է գործածել ըմպելիք մը, որուն համար տիեզերքի Բժշկապետը կը յայտարարէ թէ մէջը աւաւանդութիւն կայ, որ թոյներուն էն սոսկալին է, քանի որ ոչ թէ միայն մարմինը կը ժահագնէ, այլ եւ հոգին՝ որ ճառագիւլ է քան զմարմինն»։

2. Զգուշութիւն կը պահանջուի։ Ղու. ԻԱ. 34։ Մարդկային սիրտը արբեցութեամբ կը ծանրանայ, զգացումները կը բթմանան, կը թմրին եւ զիւրապատրաստ որո մը կը դառնայ չարին ու մոլութեանց։ Դիտելի է որ Սր. Գրոց մէջ յաճախ արբեցութեան զուգընթաց կը յիշուի եւ շուայտուութիւնը։ Ու ասիկա պարզ ճշմարտութիւն մըն է ամէնուս ալ գիտակցութեան եւ փորձառութեան բովէն անցած։ Կարելի է ցուցնել արբեցող մը որ չհետեւի շուայտութեան։ Գինեմոլութիւնը կը ծնի շուայտութիւն։ Հազուադէպ է անշուշտ, չըսեմ անկարելի, որ մարդ մը շուայտ ըլլայ՝ առանց արբեցող մը եղած ըլլալու։

3. Զոհ մարմնի կը վերաբերի։ Գաղ. Ե. 21։ Առաքեալը մարմնական աղտոտութեանց թուիքը կ'ընէ հոգ։ Արբեցութիւնը բնականաբար չէր կրնար բացակայիլ մարդկային հրէշութեանց այս սարսափելի ցանկէն։ Իր մօտ կը գտնուի անբաժանելի ընկերը՝ աւաւանդութիւն։ Տարսոնացին որոշակի կը յայտնէ թէ «Այդպիսի բաներ գործողները Աստուծոյ արքայութիւնը պիտի չժառանգեն»։ Կայ արդեօք ասկէ աւելի ծանր օպառնալիք մը։ Սոսկացէք, ով ալքոի գերիններ, յաւիտեանական կեանքն ու երջանկութիւնն է որ կը զօհէք այդ զազան հեղուկին, որ իր թունալից բոցով ձեր ասդենի կեանքին հետ անդենի կեանքն ալ կը լափէ։

4. Աւաւանդութիւն կը ծնի։ Ես. ԻԸ. 8։ Պատկերաւից եւ ճոխ է պերճախօս մարգարէին տեսութիւնը։ Վայ կը կարգայ զինքններուն եւ ահաւոր վախճանը կը նկարագրէ։ Գինեմոլները կը թմրին, կը մոլորին, կը դանդաղեն, կ'ընկղմին ու կը օխալին իրենց գործերուն մէջ։ «Անոնց բոլոր սեղանները փոխածի պղծութեամբ լցուն են»։ Ի՞նչ անարգանք, եւ իրօք կայ աւելի պիղծ ու զգուելի տեսարան մը քան զինովին Գինեմոլները, քանակայեցէք, այնքան հաճողով կուլ արուած բաժակները տակնուվրայ ըրած են խեղճ ստամոքսը, որ վերջապէս չկրնալով հանդուրժել այդ ինքնակոչ հիւրերուն ներկայութեան, զանոնք դուրս կը վանէ խառնուած եւ սպականուած վիճակի մէջ, աղտոտ ու գարշաբոյր։

5. Այլու է օղի։ Ես. Ե. 11։ Մարգարէն դարձեալ վայրով կը սկսի իր դրուագը։ Վայ անոնց որ

առաւօտուն կանուխ գինեատուն կը վազեն եւ երեկոյին ուշ կը վերադառնան իրենց տունները, Էւ-ի-նիս Կաթողիկոսը Գրիգորիները կրնան խոստովանել որ այդ պահուն իրենց գլուխը կրակներու մէջ կ'այրի, անհանգստութեամբ կը վառին: Հրդեհ մը, բոց մը կը զգան իրենց ներքը, զոր մարելու համար ջուրը օգնութեան կը կոչեն: Ջուր, ջուր, կը գոչեն ողորմելիները, բայց ջուրն ալ այդ պարագային քարիւղի կը փոխուի գոգցես, որ աւելի կ'արծարծէ հրդեհին բոցերը:

6. Կը պարէ Էրբը: Ովա. Դ. 11. Ո՛րքան ազնիւ զգացումներ, բարի խորհուրդներ կը չքանան օղիի ազդեցութեամբ որ կը մտորեցնէ մարդկային սիրտը, կը մղէ չար գործերու, ոճիրի, որոնց համար՝ նոյն իսկ գործողը ամօթահար կ'ըլլայ երբ ալքովին ազդեցութիւնը կը դադրի եւ ենթական տրամաբանելու, ըրածներուն եւ խօսածներուն անդրադառնալու կարողութիւնը կը վերստանայ: Մարգարէն իր այս համարին մէջ ալքովամոլութեան միացուցեր է շնո-նէ-նը, մեղք մը, անառնափայել արարք մը, որ ամենամեծ չափով իր գոյութիւնը ալքովին կը պարտի եւ որ այնքան դառնութիւններու ծնունդ տուած է աշխարհի մէջ:

7. Աղապար-Նեան, Կո-ի-ի, ցա-ի և Կրտսե-Նեան Կաթողիկոսը: Առակ. ԻԱ. 16, ԻԳ. 29, 30. Իմաստունը կենդանի գոյներով կը ցուցնէ ոգելից ըմպելիաց գործածութեան հետեւանքները: Ուրախութիւն (ալքովի միջոցով) սիրողը կարօտութեան մէջ կ'իյնայ: Գրիգոր Երեմիայի չհարստանար: Վայր, Եհր, կոխները, տրտունջները, առանց պատճառի վերքերը, աչքերու կարմրութիւնը՝ ալքովին հարազատ զաւակներն են: Աւաղ, ինչ հարստութիւններ չեն փճացեր, ինչ վայեր ու ոհներ չեն պատռած մարդկային կուրծքը, ինչ արիւնահեղ կոխներ տեղի չեն ունեցած, ինչքան տրտունջներ երկինք չեն բարձրացած այդ անիծեալ հեղուկին երեսէն, որուն «կարմրութեան մի նայիր» կ'ըսէ Դաւիթ մարգարէին իմաստուն օրդին: Գեղեցիկ տեօքէն մի հրապուրուիր, «Անիկա ետքը օձի պէս պիտի խածնէ, քարբի պէս պիտի խայթէ»: Այս տեղ եւս ներշնչեալ մատենագիրը կը մատնանիչ ալքովամոլութեան յուսատեութիւնը, շնութեան հրէշին երեւան գալը, «յեթոյ աչքերդ օտար կանանց պիտի նային»: Գրիգորի ինքզինքը կործանելէ, անպատուելէ, անառնացնելէ ետքը, պիտի օպառնայ ուրիշին ալ, պիտի խանգարէ պարկեշտ մարդոց խաղաղութիւնն ու երջանկութիւնը, շնութեան թոյնը պիտի ներարկէ ընտանիքներու ծոցին մէջ:

Բարբրդ

(Շարունակելի)
Մ. ՎԱՐՁԱՊԵՏՅԱՆ

ՅՈՐԴՈՐԱԿ ՄԸ

Վեր. Տր. Ձէյմպերս Պարտիզակի Բարձր. Վարժարանի այս տարուան շրջանաւարտներուն ուղղեց հետեւեալ յորդորակը, որուն ընթերցումը կը յուսանք թէ մեր թէ՛ հին եւ թէ՛ նոր ընթացաւարտներուն օգտակար պիտի ըլլայ: Ս. Մ. ՎԱՐՁԱՊԵՏՅԱՆ

Ձեր կեանքին մէկ շրջանն ալ անցած է: Քանի մը տարիներու աշխատութենէ վերջը՝ կը ներկայանաք ստանալ վկայական, որ կը հաստատէ թէ տարիներով աշխատած էք վարժարանին մէջ, եւ թէ այնչափ առաջ գացած է ձեր մտաւոր մշակութիւնն ու բարոյական կրթութիւնը որ մարդկութեան վստահութիւնը վայելելու արժանի կը համարուիք:

Մենք չենք վկայեր թէ դուք կատարեալ եւ կամ շատ բարձր կրթութիւն ստացած էք, այլ միայն թէ սկսած էք հասկնալ կեանքին պատասխանատուութիւնները, թէ անկեղծ փափաք ունիք ինքզինքնիդ Աստուծոյ եւ մարդոց առջեւ միշտ պարտաճանաչ եւ հաւատարիմ ցուցնել, թէ որոշում ունիք եւ ջանք պիտի ընէք ըլլալ միշտ օգտակար անձեր եւ եռանդուն հետեւողներ ամէնէն վսեմ կեանքերու:

Այսօր կը փափաքիմ ձեր առջեւը չեղտել մէկ երկու բաներ, որոնք կը յուսամ թէ օգտակար պիտի ըլլան ձեզի ապագային մէջ:

Նախ՝ ինքնայայտ ճշմարտութիւն մը, ճշմարտութիւն մը, որ կրկին ու կրկին չեղտուելու պէտք ունի: Աշխատասէր եղէք: Անգործ մարդը անէծք է իր անձին եւ ընկերութեան: Աստուած ըսաւ. «Բո՛ւ ճակտիդ քրտինքովը հաց պիտի ուտես»: Այս վճիռը օրհնութիւն եղաւ մարդկութեան: Աշխատասիրութիւնը զխաւոր դարմաններէն մէկն է այն մեղքերուն, որոնց տակ մարդկութիւնը կը ճնշուի: Բեռ մի ըլլաք ուրիշներուն: Մարդկային ընկերութիւնը ձեր անձին մէջ յառաջդիմութեան տարր մը թող գտնէ: Եթէ ձեզի համար պատրաստուած գործ մը չկայ հրապարակին վրայ, գործ ստեղծեցէք ձեզի: Աշխարհիս շահուաղբիւրներուն վրայ դուք ալ աղբիւր մը աւելցուցէք: Ասով ապրեցուցած կ'ըլլաք ձեր անձը, եւ ձեզմէ նուազ կարողութիւն ունեցողներուն բեռը թեթեւցուցած կ'ըլլաք:

Երկրորդ, քիչով գոհ եղէք: Հարուստներուն մեծագոյն մասը ոչ երջանիկ է եւ ոչ օգտակար: Երբեմն միլիոնատէր վաճառականներ կ'ելլեն որ անագին գումարներ կու տան բարեօրրական հաստատութիւններու: Բայց ատոնք նախ կը կողոպտեն իրենց ընկերները եւ ապա կը դարձնեն իրենց կողմ

պուտին մէկ անշան մասը։ Այդպիսիներու կեանքէն աշխարհ շատ աւելի վնաս տեսած է քան օգուտ։ Միջին դասակարգի անձ մը որ խնայողութեամբ կ'ապրի, եւ իր համեստ շահէն միշտ մաս մը կը գործածէ բարեսիրական ձեռնարկներու համար, պիտի վայելէ Աստուծոյ օրհնութիւնն ու մարդոց գնահատումը։ Քու լաւ գործածուած քիչդ Աստուծոյ տոմարին մէջ պիտի արձանագրուի այն կարգին մէջ, ուր կը գտնուի արձանագրութիւնը պատանիին այն հինգ նկանակներուն եւ երկու ձուկերուն, որոնցմով հինգ հազար մարդիկ կեարկուեցան։

Երրորդ, պէտք է յիշել թէ նիւթական յաջողութենէ, մարմնաւոր ապահովութենէ եւ հանգըստութենէ շատ աւելի կենսական եւ արժէքաւոր բան մը կայ մեզի համար, այն է՝ մեր հոգեկան բնութեան բարձրագոյն պահանջներուն յազեցումը։ Մարդ՝ անասուններու պէս չտեղծուեցաւ, որ ուտէ եւ խմէ, աշխատի, չարչարուի եւ մեռնի։ «Հոգ էիր, հոգ դառնաս» հոգիին վրայ չէ ըսուած։ Դուք յաջողութիւն պիտի օտանաք չնորհիւ ձեր բարոյական եւ հոգեկան կրթութեան։ Անցեալները Ամերիկայի մէջ երեւելի դասաւոր մը իմաստալից ատենախօսութիւն մը ըրած ատենը ըսաւ. «Մարդկային պատմութեան էջերուն մէջ յիշուելու միակ արժանի եղողները անքն են որ հետեւած են բարձր բարոյականի եւ ցուցուցած են բարոյական օյժ»։ Քարլայ երեւելի փիլիսոփայն կ'ըսէ. «Մարդկութեան պատմութեան մէջ օգտակար ձեռնարկ մը, բարեկարգութիւն մը երբեք եղած չէ, եթէ ոչ այն մարդոց միջոցով, որոնց ուղղակի եւ անմիջական նպատակը եղած է պաշտպանել բարոյականութիւն եւ ծառայել հոգեւոր արտօնութեան։ Ուստի եթէ կ'ուզենք ժողովուրդ մը կրթել բարոյապէս ու հոգեւորապէս, մեր անմիջական պարտականութիւնը ըլլալու է անհատը կրթել նախապէս»։ Դուք ալ շարունակեցէք մշակել ձեր միտքը, սիրտը, հոգին՝ կարդալով լաւագոյն գիրքերը, մանաւանդ Սթրիքը, անսալով խոհուն մարդոց խրատներուն։

Զորրորդ, ջանացէք իւրաքանչիւր օր օգտակարապէս անցնել։ Տարին 365 օր ունի։ 365 բարիքներ գործեցէք իւրաքանչիւր տարի։ Այն որ աչքի զարնող բարոյական գործ մը կ'ընէ, կը ծափահարուի մարդոց կողմանէ։ Բայց այն որ առանց աղմուկի, խոնարհաբար եւ հաւատարմօրէն կը կատարէ իւրաքանչիւր օրուան պարտականութիւնը, կ'արժանանայ Աստուծոյ գովեստին։

Տգիտութեան, անբարոյութեան, հպարտու-

թեան, անկրօնութեան դէմ կռուեցէք՝ Աստուծոյ անունով, որուն փառքը իրաւունք ունիք վեր բռնելու առանց ամենալու ցօրչափ ձեր խորհուրդները մաքուր են եւ սրտերը՝ անկեղծ։

Տէրը պահէ ձեզ եւ իր երեւոյն լոյսը փայլեցնէ ձեր վրայ։

ՄԵՂԱԻՈՐԻՆ ԹԱԽԱՆՁԱՆՔԸ

Հագիս ամպերու մէջ մըռայլ,
Պարփակուած է տրտմալուռ.
Թիւում ֆրկչիս փարելէ այլ
Տեղ մը չի կայ կեանքի դուռ։

Ով իմ Փրկիչ, ձեռքդ ինձ տուր,
Զիտեանք աչքը հոգւոյս.
Քու լուսայորդ ուղիդ ցուցուր,
Հոն է իմ կեանք եւ իմ յոյս։

Ա՛յ ձանձրացայ խարխափելով
Տանիլ բեռը աշխարհի,
Ուժս օպառած դողդղալով
Մահուան դուռը կը կբի։

Ոհ, փրկէ զիս, փրկէ, խնդրեմ
Մեղքի մահէն մըթագին.
Ահա շիթ շիթ արցունք թափեմ
Ծունկի եկած թախծագին։

Անտրէաս

ԴԱԻԹ Մ. ՄՈՐԻՍԵԱՆ

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԴՊՐՈՑ

ԼԲ ԴԱՍ, ՕԳՈՍ. 6

Թուիւնի Բարի Եղանակները (Բ Մնաց. ԼԴ. 1-13)
Ոսկեղէն համար. Ժող. ԺԲ. 1։

Ահաւորեալ ընկերացեալներ. — Բշ. Բ Մնաց. ԼԴ. 1-7. Եթէ Տէրոջը աչքով նայինք մեր գործերուն վրայ, պիտի տեսնենք թէ սխալ են անոնց մէջի շատ բաները գործնք ուղիղ կը կարծենք. Ջանանք Տէրոջը աչքով տեսնել եւ անոր առջեւ ուղիղ եղածը ընել. — Դշ. Բ Մնաց. ԼԴ. 8-13. Պարտիմք մեր ամէն գործերը աշխոյժով կատարել. մասնաւորապէս աւելի կարեւոր է այս. — Դշ. Գ Թագ. ԺԳ. 1-6. Տէրոջը խօսքը մտիկ ըրէ. քեզի հաճելի ըլլայ թէ չըլլայ, անոր հնազանդ եղիր. Մեզի համար ամենէն աղէկ բանը Տէրոջը խօսքն է. — Եշ. Դ Թագ. ԻԳ. 15-20. Յովսէփ իրեն նկատմամբ Տէրոջը կամքը ի գործ դրաւ. Թող Տէրոջը կամքին գործադրութիւնն ըլլայ իւրաքանչիւրիս կեանքը. — Ուր. Դ Թագ. ԺԲ. 4-15. Այսօր մտածէ եկեղեցւոյ մէջ գտնուած թերութեան մը վրայ, եւ այդ մասին քու կողմէդ օգնութիւն մը ըրէ. — Շք. Ժող. ԺԲ. 1-7. Թիչէ թէ Աստուած քու Ստեղծիչդ եւ Տէրդ է. — Կէր. Առակ Ը. 11-20. Ով Տէր, ամէն բանէ առաջ եւ ամէն բանի մէջ տուր ինձի քու արքայութիւնդ։

Ծանոթութիւններ . Յովսէփայի իշխան Ն. Բ. 639-608 . Եւ այս ժամանակամիջոցին մէջ կռապաշտութիւնը բնաշինջ ըրաւ , տաճարը մաքրեց , Օրէնքին գիրքը գտաւ , եւ Զատիկը ըրաւ : Արդ , եթէ Յովսէփայի համար Բ Մնաց . ԼԴ . եւ ԼԵ . գլուխներուն մէջ գրուածները համեմատենք Դ Թագ . ԻԲ . եւ ԻԳ . գլուխներուն մէջ գրուածներուն հետ , պիտի տեսնենք թէ Դ Թագաւորաց գիրքին մէջ անոր ըրած կրօնական բարեկարգութիւնը եւ Բ Մնացորդաց մէջ Զատիկին տօնախմբութիւնը նկարագրուած է մանրամասնօրէն : Յիշեալ նկարագրութենէն կը հասկցուի թէ Յովսէփայ նախ կռապաշտութիւնը ջնջելու համար միջոցներ գործածեց : Յետոյ տաճարը մաքրեց , այնուհետեւ կռապաշտութիւնը բոլորովին ջնջեց անհետ ըրաւ : Այս միջոցին Օրէնքին գիրքը գտնուեցաւ եւ յետոյ Զատիկ արարողութիւնը կատարուեցաւ : Այս առիթով մարգարէութիւն կ'ընէին Երեմիա , Սոփոնիա եւ Ամրակում : Կը յիշուի նաեւ Ողբա անուն մարգարէութիւնի մը : Հմր . 3 . Աստուծոյ , կը նշանակէ անտառներ : Կռապաշտները բլուրներուն զազաթի անտառները օժրբավայրեր կը համարէին եւ հոն կուռքերուն պաշտօն կը մատուցանէին : Հմր . 4 , 5 . Երբ մարդկային ոսկորներ կ'այրուէին օեղանի մը վրայ , այդ օեղանը կը պղծուէր : Հմր . 6 , 7 . Իսրայէլի ցեղերէն Սամարիայի մէջ մնացող ժողովուրդները Հրէաստանի կը վերաբերէին կրօնապէս : Հմր . 8 . Բուն բարեկարգութեան սկսաւ 18երորդ տարին : Հմր . 9 . Այս Գեղկիան Երեմիայի հայրը Գեղկիա չէր :

Ծանոթութեան չէ-նէր . 1 . Յովսէփայի այսքան դեռահասութեան մէջ կրօնական այսքան մեծ բարեկարգութեան ձեռնարկելը ինչպէս կրնաս մեկնել : (1) Անոր շուրջ գտնուողները բարի էին : Տես անոնց զաւակները : Եղեկիա (ԺԱ . 11 , Եզր . 1) , Սափան (Երեմ . ԼԶ . 10) , Աքորոր (Դ Թագ . ԻԲ . 14 , Երեմ . ԼԶ . 12) : (2) Բարի նախնիքներուն բարի անունը եւ բարի վարքը զանիկա չարժեքին : (3) Թերեւս հօրը Ամոնի չարութիւնը զանիկա աղէկ կողմը զրկեց : (4) Կ'երեւի թէ աղէկ ընտելութիւններ ունէր , եւ իր երիտասարդութեան առեւը անոր լաւ հակամիտութիւնները աղէկ կողմին դարձած էին : (5) Անտարակոյս Աստուծոյ նախախնամութիւնն ալ մեծ բաժին ունի :

2 . Յովսէփայի կատարած կրօնական . բարեկարգութենէն օհւէ եկեղեցւոյ մէջ կատարուելու բարեկարգութեան նկատմամբ ինչ կրնանք օտրվիլ . (1) Դ Թագ . ԻԲ . գլխէն կը հասկնանք թէ Յովսէփայ նախ տաճարը մաքրել սկսաւ եւ յետոյ կուռքերը ջնջեց , նախ ճշմարիտ կրօնը ընդունեց , յետոյ ռուտ կրօնը ջնջեց , Բ Մնաց . ԼԴ . 28էն եւ Երե-

միայի ու Սոփոնիայի գրութիւններէն կը հասկցուի թէ Յովսէփայի կատարած կրօնական բարեկարգութիւնը չընդհանրացաւ ժողովրդին մէջ : Որպէս զի եկեղեցի մը բարեկարգուի , պէտք է որ կրօնական բարեկարգութեան սկզբունքները ընդհանրացուին ժողովրդին մէջ :

3 . Այնպիսի դեռահասութեան մէջ տեսնել Բրիտտոսի յանձնուելուն կարեւորութիւնը , (1) Յոսի Եովորութիւնները դերի չեն ըներ կամք : (2) Հագեւոր գործի մէջ աշխատելու աւելի շատ առիթներ կան : Յովսէփայի մեծհայրը Մանասէ իր վերջին տարիներուն մէջ բարութիւն ընել սկսաւ , բայց ոյժ եւ առիթ մնացած չէր իրեն : 3 . Մային օյժերը եթէ կորովի ըլլան , աւելի աղէկ կը տեսնեն ճշմարտութիւնը : Փորձով տեսնուած է թէ Բրիտտոսը դեռահասութեան մէջ ընդունողները աւելի ուժեղ Բրիտտոնեաներ եղած են , Ուրեմն ձեր ժողովրդին երիտասարդներուն եւ պատանիներուն հոգեւոր վիճակը ուսումնասիրութեան նիւթ ըրէք : Դեռահասակները եկեղեցւոյ անդամ կ'ըլլան : Զեր Երիտասարդաց Բրիտտոնեական Ընկերակցութիւնը ինչ վիճակի մէջ կը գտնուի : Աղօթքի ժողովներու մէջ երիտասարդները աղօթք կ'ընեն , Երիտասարդներուն Բրիտտոնեայ ըլլալուն արգելքները ինչ են : արեւոյթիւնը , մեծերուն վիճակը , աշխարհագրութիւնը , հետ յարաբերութիւնը : Եւ ինչ կրնաք ընել դեռահասները եկեղեցւոյ եւ հոգեւոր կեանքի հրապուրելու համար :

Հոգեւոր դասեր . Բարեկարգութիւնը օրտէջ օկուի Սիրտը օտեղծուած է որպէս զի Աստուծոյ տաճարն ըլլայ : Նախ սիրտը Աստուծոյ տուր . այն առիթ յոռի Եովորութիւնները եւ ունակութիւնները թողելու կարող պիտի ըլլաս : Մթին սենեակէ մը շնամակար որդիները ջնջելու միջոցն է արեւու լոյս մտցնել :

Դեռահաս տարիքիդ մէջ զԱստուած խնդրէ : Եթէ դեռահաս չես , յիշէ թէ այսօր երէկունէ դեռահաս ես : Աղօթքը ամբողջ կեանքին օյժն է :

Եթէ Դաւթի նման հայր ունիս , անոր յիշատակը մաքուր պահելու աշխատէ : Եթէ հայրդ բարի չէ , բայց մեծհայրդ կամ անոր հայրը բարի է , անոր յիշատակին հաւատարիմ գտնուէ : Եթէ նախնիքներուդ մէջ օրինակելի մէկը չկայ (որ անկարելի է) , դուն Դաւթի մը եղիւր , որպէս զի զաւակներդ կարող ըլլան քեզի նմանիլ :

Սրտիդ մէջ մեղքի ապարէզ մի տար : Միւրեք Մարդ եմ , մեղք պիտի ունենամ : Բրիտտոսով կատարեալ կեանք ապրելու աշխատէ : Տէրը քեզի պիտի օգնէ :

Բարի ընկերներ ընտրէ :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԵՐՔԻՆ

Մայրաքաղաք. Տղայոց Համիտիյէ հիւանդանոցին համար Եւրոպայի առաջնակարգ հիւանդանոցներուն մէջ գործածական նոր գործիքներ եւ առողջապահական իրեղէններ յանձնարարուեցան Կայս. հրամանով. Նոյն հիւանդանոցին բժշկապետը վերջեր դարմանելու նոր դրութիւն մը տեսաւ Եւրոպայի մէջ եւ անոր գործիքները մայրաքաղաք բերաւ. Այս դրութեան հիմն է արեան անշարժութիւն եւ արդիւնքը շատ գոհացուցիչ է. Բերաւ նաեւ սրտի բաբախումները եւ բազկերակի զարկը նշտութեամբ նշանակող գործիքներ. — Հրշիջոց գործադնութեան կազմածները ամբողջացնելու համար Եւրոպական նախարարութեան հրամայուեցաւ 50,000 դահ. վճարել. — Թաղապետական իշխանութիւններուն հրամայուեցաւ նպարտվաճառներուն հսկել որ 6 անտուկէ աւելի քարիւղ չպահեն իրենց խանութին մէջ, ոչ ալ յիսունէ աւելի իրենց մթերանոցին մէջ. — Հաստատուեցաւ թէ մաքրի փոխարէն առնուած ապրանքներու ճիւղին մէջ 13,337 ոսկիի գեղծում մը գործուած է. Եւ որոշուեցաւ Պոլսոյ, Ղալաթիոյ եւ Բերայի կարեւորագոյն տեղերը քանի մը վաճառատուն բանալ պէ կարգի ապրանքներու վաճառման համար. — Մայրաքաղաքիս Աւստրիական գաղթականութիւնը Պառն Բալիչէի դեսպանութեան 25 ամեակին առիթով Վոսփորի բարձրաքանդակ նկարը պարտենակող համակ արծաթեայ տփիկ մը պիտի նուիրէ անոր իբրեւ յիշատակ. — Այս չարթու հարիւրի չափ Յոյն զբօսաշրջիկներ ժամանեցին հոս.

Նահանգներ. Բուսէլիի նահանգներու ընդհանուր քննչին խնդրանքով յետաձգուեցաւ գործադրութիւնն այն ծրագրին, որու համաձայն հանրագումար շինութիւններու համար հարիւրին 5 աւելի տուրք պիտի առնուէր տասանորդէ. — Սադ-հ կը հերքէ ֆարիզեան թերթի մը սա լուրը թէ Լէօմիլի գիւղի Պուկար եկեղեցին փակուած է. — 2 ամիջի հրապարակը բարելաւելու համար Այտընի մէջ կազմուած քննիչ յանձնաժողովը առաջարկած է (1) արտածուած գինիները գերծ հոշակել «միրի»ի տուրքէն, (2) փնտաւար ալքոլի ներածումը արգելել, կամ 90 փարայի տուրք մը հաստատել Եւրոպական ալքոլի իւրաքանչիւր հազարակրամին վրայ, (3) տուրքը գնահատել մեծաքանակ վաճառման գիններուն վրայ, (4) ոգելից օտար ըմպելիները տեղականներուն յատուկ տուրքին ենթարկել եւ

(5) Անգղիական ներածութեան տուրքը 7էն 2 չիւլիի գեղչել տալ, ինչպէս կ'ըլլայ Կորնթական խաղողներուն. Սամոսի ժողովը ալ որոշած է (1) լաւ չամիչ չեղած խաղողէ գինի պատրաստել չտալ, (2) մաքսատուներէ վկայագիր մը տալ թէ գինին չամիչէ պատրաստուած է, եւ (3) օտար ալքոլով եւ Փաթրասի Դիֆէլով գինիի պատրաստութիւնն արգելել. — Սէլանիկի Լանկաշա գաւառակին Սարը-եար անուն տեղը ոսկեհանք գտնուած է եւ օրական 2½ տրամ զուտ ոսկի կը հանուի առ այժմ. Եթէ փորձը գոհացուցիչ արդիւնք տայ, մեծ չահագործութեան պիտի ձեռնարկուի. — Իզմիրի քարափին շինութիւնն սուս կը տարուի նաւաբանէն, սկսելով մինչեւ ծոցին խորը. Հանրային պարտէզ մը պիտի շինուի ծովեզրը. — Ի մօտոյ պիտի սկսի Համա-Հալէպի երկաթուղին շինութիւնը եւ պիտի աւարտի 10-15 ամիսէն. Երկայնութիւնն է 143 հզրմթր. եւ գետինը առ հասարակ հարթ. Պիտի ունենայ կամուրջ մը գետի մը վրայ. — Պուրնապատի (Այտըն) կողմերը գտնուած արծաթախառն ոսկեհանքին չահագործումը Մ. Տուայի պիտի յանձնուի. — Շքոտրայի երկրաշարժէն արկածեալներուն ի նպաստ հանգանակութիւնը 360, 430 դահ. արտադրեց.

Այլ-այլ. Թուրքիոյ եւ Պուկարիոյ միջեւ թըղթատարական եւ հեռագրական պայմանագրութեան մը վերաբերեալ բանակցութիւնները վերջացան. Կըսուի թէ հեռագրական սակագինը կարեւոր գեղչ մը պիտի կրէ. — Թուրքեւպուկար սահմանազիւր ընդհանուր քննիչ Համիտի փաշա Սոֆիայէ Սէլանիկ մեկնած է. — Սոֆիայէ Փարիզեան թերթի մը հետեւեալը գրուած է. «Պուկարիոյ իրեն պարտք կը համարի բարեօք յարաբերութիւններ տածել Օսմ. պետութեան հետ. Կը փափաքի բնաւ չչեղիլ հպատակութեան անհրաժեշտ պարտականութիւններէն, եւ յոյժ կարեւոր միջոցներ ձեռք առած է թոյլ չտալու համար որ աւազակախումբեր մտնեն Օսմ. նահանգները » — Օտար երկրի մէջ մեռնող Թրքահպատակներու ժառանգութեան վերաբերեալ կանոնագիրը Մեծ Եպարքոսին մատուցուած է. — Հանրային Պարտքի Վարչութեան այս տարուան հասոյթը 150,000 ոսկի աւելի է. — Պաղատաի երկաթուղին Ընկ.ը 1904ին ունեցած է 783,177 ֆրանք զուտ չահ, որմէ հարիւրին 5 չահաբաժին պիտի տայ իր արժեւէրներուն. Գոնեա-Էրէյլի-Պուկուրուի գիծը, որ անոր առաջին մասն է եւ որու շինութեան նուիրուած է ամբողջ տարին, ունի 200 հզրմթր. երկայնութիւն եւ 11 կայարան առ անուններով.

Հաշվմ խան (21 հզրմթր), Չուժրա (45), Արբգ
Էօրէն (62), Մանտասուն (81), Գարաման (103),
Սիւրբօվա (120), Այսամճը Տէրպէնտ (148), Ալա-
ճա (173), Էրէյի (190) եւ Պուլկուրու։ — Անա-
տուրի երկաթուղին Հայտարփաշա-Էնկիւրիւի
գիծը 1904ին փոխադրած է 1,530,000 ուղեւոր եւ
291,417 տակառաշափ ապրանք, Էսկիէհիր-Գոն-
եայի գիծն ալ՝ 120 038 ուղեւոր եւ 120,138 տա-
կառաշափ ապրանք։ Հայտարփաշա-Էնկիւրիւի
գիծին ընդհանուր հատոյթն եղած է 6 070,000 ֆրանք,
յաւելուածական գծերունը 2,940,000։ Ծախքն ե-
ղած է 4,120,000 ֆրանք։ Հարիւրին 5 շահաբա-
ժին պիտի տայ։ — Առեւտրական կեդրոններէ կը
ծանուցուի թէ խաչվէի գինը բարձրացած է։ —
Եգիպտացէս Փրոֆ. Ֆլէնտըրս Փէթրի ի ցոյց դրած
է այն հնութիւնները, զորոնք տարուան մը մէջ
երեւան հանց Եգիպտոսի մէջ։

Բողոք. Ժող. Փրոֆ. Յ. Ճէճիգեանի եղբորորդի
Պատ. Բրիտտափոր Ճէճիգեան, որ Անգղիոյ մէջ
առտուածարանութիւն ուսում, երկու տարի առաջ
իր բնավայրը (Ատապազար) վերադառնալով Իզ-
միտի գաւառակին աւետարանիչ կարգուեցաւ։
Սակայն քիչ յետոյ ծունկի հիւանդութիւն մը ու-
նեցաւ եւ չկրցաւ իր պաշտօնը վարել։ Վերջապէս
հարկ տեսնուեցաւ անոր ազգըը կտրելու։ Այդ
գործողութիւնը երեքշաբթի յաջողապէս կատար-
ուեցաւ մայրաքաղաքի Պուլկարական հիւանդա-
նոցին մէջ նոյն հաստատութեան վերաբուժապետ
Տր. Եսողուպեան էֆ.ի ձեռամբ։ — Ամասիայէ բա-
րեկամ մը 20 դահ. զրկեց կոյրերու յատուկ Ա-
ւետարանին հրատարակման համար։ — Վեր. Սեդ-
րաք Պետիկեան, որ 10 ամիս առաջ Ամե-
րիկայէ իր ծննդավայրը Գուրտպէլէն եկաւ, մօ-
տերս Ամերիկա պիտի վերադառնայ։ — Տր.
Ֆուլըր հրաժարած է Կ. Թ. Գոլէճի նախագա-
հութենէն, եւ մտադիր է քանի մը ամիսէն Ամե-
րիկա երթալ։ — Ռոտտսթօի քարոզիչ Պատ. Արիս-
թիաի Մամճիատիս վերջերս Տարտանէլ գնաց այ-
ցելել տեղւոյն 7 անուոր Աւետ. ժողովուրդը, որ
Ռոտտսթօի եկեղեցիին մէկ ճիւղը կը կազմէ, եւ
8 օր հոն մնալով հոգեւորապէս մխիթարեց զա-
նոնք։ Տարտանէլի Բողոք. դպրոցին քննութիւնը
տեղի ունեցած է այդ առիթով եւ քաղաքին
կրթական տեսուչը, Անգղիական հիւպատոսը եւ
երեւելիները ներկայ եղած են։

Հայ Լուս. Ժող. Իզմիրեանց մրցանակաբաշխու-
թեան գրական յանձնաժողովը անցեալ ուրբաթ
գումարելով մրցանակի համար ներկայացած երկե-
րու քննիչ յանձնաժողովին տեղեկագիրն ընդու-

նեցաւ եւ վերջին որոշումը տուաւ։ Այս տարի
մրցանակի համար ներկայացուած գործերը Հայե-
րէն բառագիրքեր են։ Գրական յանձնաժողովը
առաջին մրցանակ (35 ոսկի) տուաւ Պոլսեցի Թէո-
դիկի եւ դարձեալ Վանեցի Տիգրան Զիթճեանի, երկ-
րորդ մրցանակ (30ական ոսկի) Սիմօն Գափամա-
ճեանի, Բարաղամեանի եւ Գաբրիէանի։ Թէոդիկի
երկն է «Պոլսոյ Հայեւաբար», Սիմօն Գափամա-
ճեանինը «Հայերէն բառարան», Իսկ Սիւսեթեանը
«Գաւառաբարբառի բառարան»։ — Թիֆլիզի մէջ
հարուստ Հայ մը տեղւոյն մանչերու դպրոցին 9,000
ոսկի արժողութեամբ կալուած մը նուիրած է։ —
Եգիպտոսի առաջնորդ Տ. Մկրտիչ Վրդ. Աղաւնու-
նիի ընտրութիւնը վաւերացնող Կայս. հրովարտալը
Պատրիարքարան յանձնուեցաւ։

Յոյն Ժող. Կը յիշուի թէ Պատրիարքարանի կող-
մէ վերջերս Նոր Կտակարան մը հրատարակուեցաւ։
Այս գործին ծախուց մեծ մասը նախկին Պատ-
րիարք Տ. Գոնթմանթին պատրաստած էր։ — Ա-
ղեքսանդրիոյ մէջ հիմնելի արհեստագիտական վար-
ժարանին համար մինչեւ հիմա 36,000 ոսկի հա-
ւաքուած է։ — Ետիգուլէի հիւանդանոցին մէջ
Բէօնթկէնեան ճառագայթներով գործող գործիքին
համար սկսած հանգանակութիւնը 1,000 ոսկի ար-
տադրած է։ — Հէյպէլի կղզիին մէջ աղջկանց որ-
բանոցի մը շինութեան համար Սիմիոնաքի Սի-
նիոսողու 10,000 ոսկի նուիրած է։ — Իզմիրի
Յոյն վարժարանին թանգարանը 43 մեծարժէք ա-
նօթ գնած է, որոնք վաղեմի Եգիպտոսի առաջին
դարերու հնութիւններէն են։

Աւետարանի հրատարակ. Յուլիոս 8 (Ն. Տ.) Օ. Ռ. 100
Տարեւ, Անատուլու կրծք., կը 79 դահ., Անգղիական
քաշը 37-37½ փր., ըն- 112, Րիզոն 42½ ֆրանք.
տիր, 40-41. Լուս. Սլէիկ. 235-240.
Ալեք. Էսքիէհիր գրու- Սեւ ծով 145-165.
մա, պարկը 76 դահ., Սիւս., Անատուլու քաշը
Օտեսա (Ա) 93-97, (Բ) 88 39-40 փր.
-93, (Գ) 80-83. Թէֆլէի, Էնկիւրի-Ենդ-
Բարէւ, Ռուս. Պոլսոյ զատ քաշը 17-18 դահ.
համար զոյգ թիթեղ 32. Բարէւ, Անատուլու գրե-
Եւթար, Թրիէսթէ կեն- մա քաշը 7½-7½ դահ.
դինարը 110 դահ., Ռու- Բարէւ, Ատանա քաշը
սական 102. [ոսկի 6½ դահ.
Սարճ, 100 քաշը 6½-6½ Ալեք., Գարահիսար, Պա-
Բիւն, Եգիպտոս, պար- լըքէսի 120-122.

Դրամական. Յուլիոս 30/13 Յուլիոս
Օսմ. Միաց. Օ. Ռ. 96 18 Րուս. Երկդ. ֆր. 131
Մէճիտիյէ 107 38 Նաբոլէօն 87 15
Մէթալիք 103 10 Գրիմից 51 05
Մանր արծաթ 104 Անգլ. ոսկի 109 31
Ռուսիոյ բոլ 90 Մանէթ 8 64

ԱՐՏԱՔԻՆ

Ռուսիա, Ճափոն և հաշտություն։ Միևնույն կ'ըսէ թէ լոնտոնի պաշտօնական շրջանակներուն մէջ բոլորովին անտեղի եւ լուրջ ուշադրութեան անարժան կը համարուի Չինոս այն առաջարկը, որով ուզած է պատուիրակ ունենալ Ուաշինկթընի մէջ գումարելի Ռուսեւեմափոնական դեսպանաժողովին մէջ, իրենց կը տրուի թէ Ուաշինկթընի մէջ գումարելի ժողովը հաշտութեան դեսպանաժողովն անուանելն անգամ հազիւ չիտակ է։ Մինչեւ ցարդ բոլոր կատարուածը սա է թէ Ճափոն եւ Ռուսիա հաւանած են լիազօր ներկայացուցիչներ զրկել խորհուրդ համար թէ պատերազմը չարունակել հարկ է թէ ոչ, եթէ Ուաշինկթընի մէջ կատարելի խորհրդակցութիւնը հաշտութեան պայմանագրի մը յանգի, չահակից կառավարութիւնները անոր կնքումէն առաջ անտարակոյս պիտի տեղեկանան այն մանրամասնութիւններուն, որոնք կը համարուի թէ իրենց սեփական շահերուն մասնաւոր վերաբերութիւն ունին։ Սակայն կ'իմանանք թէ արդէն իսկ տէրութիւններուն միջեւ խնդիր յուզուած է թէ, երբ Ուաշինկթընի գումարումը գումարացիք ելք ունենայ, միջազգային դեսպանախորհուրդ մը թերեւս հարկ պիտի ըլլայ կարգադրելու համար այն խնդիրները, զորոնք Չին կ'ուզէ հանել Ռուս եւ Ճափոնական լիազօրներուն առջեւ։ Չինական վերոյիշեալ առաջարկը պաշտօնապէս հաղորդուած չէ Բրիտանական կառավարութեան, ոչ ալ Չինական դեսպանատան։ — Ճափոնի վեցամսեայ արտածութեան համագումար արժողութիւնն եղած է 426 միլիոն եւն (42,600,000 Անգլ. ֆունտ), այսինքն նախորդ տարւոյ նոյն շրջանին համագումարէն 106 միլիոն եւն (10,600,000 Անգլ. ֆունտ) աւելի։ Համագումար ներածութիւնն եղած է 284 միլիոն եւն (28,400,000 Անգլ. ֆունտ), այսինքն նախորդ շրջանէն 5 միլիոն եւն (500,000 Անգլ. ֆունտ) աւելի։ Բամբակի մանարաններու գործը եւ օւրիշ ճարտարութիւններ չափ բարգաւաճ վիճակ ունին, եւ կ'իսամեայ հաշուեյարդարութիւնները դիւրաւ ի գլուխ հանուած են։ Համառօտել, երեւտական կացութիւնը բնաւ ասկէ աւելի զահագուցիչ եղած չէ։ — Ապրիլի վերջը Ճափոնի մէջ կար ընդ ամենայն 60,291 գերի։ Առանց մէջ կային զօրավարի կամ ծովակալի աստիճանով 10 սպայ, զինուորական եւ նաւային աստիճանակից 70 հրամանատար, զինուորական եւ ծովային աստիճանակից 884 վաշտապետ, 8,558 իրանապետ եւ տասնապետ եւ 30,769 զինուոր։

Այլեւս զինուորական ծառայութեան անյարմար դատուած ամէն ոչ-պատերազմիկներ եւ գերիներ հայրենիք զրկուած են։ Մայիս 11ին Ճափոնական հիւանդանոցներու մէջ կային 700 հոգի, 436ը վերաւոր, 10ը վեհաօրուած, 3ը ժանտախտէնդէ, 2ը ուղեղային հիւանդութենէ եւ 249 մանրուներ տկարութիւններէ բռնուած։ 40 մահ պատահած էր։ Այս պաշտօնական տեղեկագրին հրատարակումէն ետքը կործանեցաւ Պալթիկեան նաւատորմը եւ չափ աւելցուց Ռուս գերիներուն թիւը։ — Մանչուրեան բանակներուն շարժումներուն վրայ չափ եւ հակառակ հեռագիրներ կը հրատարակուին։ Բայց աշխարհ անշուշտ կ'սպասէ վճռական գործողութեան մը լուրի։ Մարաշախտ Օյամայի բանակները տակաւ կը պաշարեն, կը թուի, իրենց թշնամիները։ Ճափոնական արշաւախուժը ամբողջովին գրաւեց Սաղալին կղզին, Ռուսերը, թուով 2,000, որոնք Գորսաքովսքի գրաւումէն ետքը դէպ հիւսիս նահանջեցին, հալածուեցան եւ վերջապէս անձնատուր եղան։ Ճափոնցիները գրաւեցին ամրացեալ զիրքերուն բոլոր թնդանօթները եւ Ճափոն զրկեցին գերիները։ Գալով Վլատիվոսթոքի, 100,000 հոգի Զօր. Հագէկավայի հրամանատարութեամբ կը մօտենայ այդ բերդաքաղաքին։ Ի մօտոյ պիտի ամբողջանայ անոր պաշարման գործողութիւնը։ Հաղորդակցութիւնները խզուած են։ Գաղաքին մէջ 80,000 Ռուս կայ, բայց պաշարը եւ ռազմանիւթը անբաւական են եւ միայն քանի մը ամիս կրնան դիմադրել։

Ռուսական Գեորգ Փոլեմիս յրահաւորը։ Սեւ Մովսէս Ռուսական նաւարաժներ, կարեւոր նաւերէն ոոյն զրահաւորին նաւազները սպաններէն մէկ մասին հետ իբր տասնըհինգ օր առաջ ապստամբեցան, անսաստեցին իրենց հրամանատարներուն եւ Օտեսայի նաւահանգիստը մտան։ Ասկէ երես ասին ցամաքը գտնուած չար մարդիկ, եւ ելքը եղաւ կեանքի եւ ստացուածքի մեծ կորուստ։ Ապստամբ նաւը Յուլ. 1ի շարաթ գիշերը անհետացաւ Օտեսայի նաւահանգստէն եւ Չին Գէօսթէնճէի Ռուսական նաւահանգստին բացերը խաբսելով պաշար եւ անուխ պահանջեց։ Պահանջումը չընդունուեցաւ, բայց նաւը յետոյ քիչ մը պաշար հայթայթելով դէպի Գէօթէ (Խրիմ) գնաց։ Հոն մնաց երկու օր, եւ Յուլ. 6ին (հինգշաբթի) դարձեալ մեկնեցաւ եւ շարաթ (Յուլ. 8) Գէօսթէնճէի դիմացը երեւցաւ։ Կրօն Տէ-+ Ալեքսէ-չոգենաւէն բռնի պիտոյք, եւն. առնելէ ետեւ։ Ռուսական կառավարութիւնը պնդեց որ Փոլեմիս անձնատուր ըլլայ նախապէս առաջարկուած պայ-

մաններով, եւ կամ անմիջապէս մեկնի Բուժմանական ջուրերէն: Կէսօրէն մէկ ժամ ետքը Փօթէֆէի մարդիկը անձնատուր եղան եւ նաւը Բուժմանիոյ կառավարութեան յանձնեցին: Անմիջապէս Բուժմանական դրօշ պարզուեցաւ անոր վրայ: Ռուս նաւազները ցամաք հանուեցան եւ պզտիկ խումբերով այլեւայլ կողմեր ցրուեցան: Զրահաւորին ընկերացող ծովառմարակիրը անձնատուր չըլլալով բռնադատուեցաւ մեկնելու եւ նախընտրեց Սեւասթօփոլ երթալ: Բուժմանիոյ կառավարութիւնը աւելն կողմէ շնորհաւորութիւններ ընդունեցաւ, առանց բռնի ոյժի դիմելու, այս փափուկ կացութեան վերջ տալ յաջողելուն համար: Ռուս նաւախումբը Յուլիս Ծին Բէօսթէնճէի ճամբուն վրայ երեւցաւ: Բուժմանական նաւատորմին հրամանատարը նաւախմբի հրամանատարին հաղորդեց թէ Փօթէֆէի մարդիկը ցամաք հանուած են զինաթափ ըլլալէ ետեւ, եւ թէ Կարոլ Թաղաւորը հրամայած է նաւը Ռուս իշխանութիւններուն յանձնել, եւ միջոցներ ձեռք առնուեցան որպէս զի Ռուս նաւախմբին հրամանատարը առնէր զՓօթէֆէն:

Մը. Հէյն Լաւրօն. Անցեալ չարթու հաղորդեցինք Միաց. Նահանգներու Արտաքին նախարար Մը. Ճան Հէյնի մահուան տխուր լուրը, համառօտ տեղեկութիւն մը եւս տալով անոր վեցամեայ պաշտօնավարութեան վրայ: Կ'արժէ դիտել եւ պէտք է բնաւ մոռնալ թէ Մը. Հէյն առաջին զիւանազէտն եղաւ, որ միջազգային յարաբերութիւններու մէջ ներմուծեց Ոսկեղէն Կանոնը, այսինքն Բրիտանոսի սա խօսքը, ձեռք որ կ'ուզէր որ մարդիկ ձեզի ընեն, դուք ալ անոնց անանկ ըրէ՛ք իբրեւ հիմնական սկզբունք եւ գործնական ուղեցոյց վարուց: Եւրոպայի, Չինու, նաեւ Ճափոնի պետական անձնաւորութիւնները գիտէին թէ Մը. Հէյն բացարձակապէս անկեղծ էր՝ այս մեծ սկզբունքը ամէն երկիրներու ներկայացուցիչներուն հետ իր յարաբերութիւններուն կանոն եւ օրէնք ընելով: Պաշտօնը, զոր կը վարէր ինք, պետական գործերու վարիչ կը կոչուի Ամերիկայի մէջ եւ Արտաքին գործերու նախարարութեանէն շատ աւելի ընդարձակ է: Մարմինը թաղուեցաւ Օհայօ Նահանգին Քիլվիլնտ քաղաքին մէջ Յուլ. 4ի ազգային մեծ տօնին օրը: Արարողութիւնը շատ պարզ եղաւ: Նախագահ Բոզէվելթ թաղման արարողութեանէն անմիջապէս ետեւ Ուաշինթըն վերադարձաւ: Շատ ուշագրաւ բան է որ ինչպէս այն բարձր համարման, զոր Մը. Հէյն կը վայելէր Անգղիոյ մէջ, Յուլ. 5ին մասնաւոր պաշտօն մը կատարուեցաւ Լոնտոնի Սէյնթ Փոլ մայր եկեղեցիին մէջ, ուր աւելի

քան երեք հազար անձ ներկայ գտնուեցան, որոնց մէջ շատեր կային Անգղիոյ ամենէն երեւելի մարդոցմէն: Անգղիական Վարչապետի մը մահը հաղիւ կրնար աւելի անկեղծ վիշտ պատճառել կամ աւելի ուշադրութիւն գրաւել: Մը. Հէյն կը յաջորդէ ոչ թէ Մը. Թաֆթ, ինչպէս ծանուցուեցաւ անցեալ չարթու, այլ նախկին Պատերազմական նախարար Մը. Իւայնու Բուլթ, որ շատ երեւելի օրէնսդէտ է եւ դարձեալ պիտի ըլլայ դահլճի յոյժ ազդեցիկ անդամ մը: Թոյլտուութիւն խնդրած է իր անհատական գործերը կարգի դնել մինչեւ Սեպտ. եւ այն ատեն իր բնակութիւնը Ուաշինթըն փոխադրել: Դրամական մեծ զոհողութեամբ է որ յանձն կ'առնէ ծառայել իր պետութեան, վասն զի Ուաշինթընի մէջ իր թոշակը մէկ տասներորդն իսկ պիտի չըլլայ այն եկամուտին զոր կը շահէր իբրեւ առաջնակարգ օրէնսդէտ Նիւ Սօքթի:

Այլեւայլ. Պառն Ֆէյէրվարի Իլլի մէջ Ֆրանց Եռզէֆ կայսեր ներկայանալէ եւ կացութեան վրայ Ն. Կ. Վենափառութեան տեղեկագիր տալէ ետեւ Պետտիէլթ վերադարձաւ: Պառնն ըսած է թէ մինչեւ որ Կայսրը վերադառնայ այնքան սկիզբը տեւէ բան պիտի չորոշուի: — Պարսից Շահը ամսոյս վերջը Բոննիէն քշուի Մարիէնպատ պիտի երթայ: Անգղիոյ Թագաւորը եւ Աւստրիոյ Կայսրն ալ հոն պիտի երթան Օգոստի կիսուն: — Սէմիոն գետնուղիին մէկ մասը փլաւ: Կեանքի վնաս չեղաւ: — Յուլ. 6ին Պաղէթթայի (Թունուզ) մէջ արկած մը տեղի ունեցաւ, որ ոչ միայն անձկութիւն պատճառեց Ֆրանսայի մէջ, այլեւ մէկ տարուան մէջ Բրիտանական ընդունակներու պատահած նմանօրինակ երկու աղէտի հետ միանալով՝ կը միտի ամէն տեղ կոտորել այդ կարգի նաւերուն վարկը: Ֆրանսական Ֆալֆալ ընդունվեան 13 սպայով ու նաւազով ընկղմեցաւ Պաղէթթա լճին 40 ոտք խորութեամբ ջուրերուն մէջ մեքենաներու խանգարման մը պատճառով: Ամէն ջանք ի գործ դրուեցաւ նաւը ջուրին երեսն հանելու համար, եւ ըսուեցաւ թէ մարդիկը ողջ ազատուեցան: Սակայն վերջին լուրերու նայելով ամբարձող մեքենան խանգարուած է մարդոց ազատումէն առաջ եւ նաւը երկրորդ անգամ ընկղմած, քիչ յոյս թողլով ծովամոյն մարդոց ազատման: — Արեւմտեան եւ Հարաւային Եւրոպայի անցեալ չարթուան փոթորիկը, որ արտակարգ տապով սկսաւ, մեծ վնաս տուաւ ցանքերուն, քանդեց կամ ծանրապէս վնասեց հանրային եւ անհատական բազմաթիւ շէնքեր եւ տեղ տեղ կեանքեր փնացուց: Ուր որ ամենապատիկ արագութիւն ստացաւ՝ կիլկոնի փոխուեցաւ: Փոթորիկն անցաւ Ֆրանսայէ, Պելճիայէ, Սպանիայէ, Փորթուկալէ եւ Իտալիայէ:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՅԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱՐԱՐ ԳՕՐԱԶԱՆ
Ֆինանսներու եօթնշուստ Ամերիկացի խան